KAPSAYICI ONARICI SÜRDÜRÜLEBİLİR ETKİNLİK REHBERİ

Roots & Shoots Türkiye

youth for good

Avrupa Birliği sivil düşün

2023

Bu rehber hakkında

Proje Koordinatörü
Aslıhan Niksarlı

Proje Yürütücüleri
İnci Şardağ, Kaya Demiral

Hazırlayanlar
Aleyna Koca, Baran Örnek, Barış Çalışkan, Berna Demircan, Ceren Kayrakçı, Doruk Karalar, Esma Türkmani, Hazal Cömertpay, İlayda Beyza Coşkun, İnci Şardağ, Kaya Demiral, Müge Gümüş, Zeynep Sözen

Tasarım
Studio Pathway — www.studiopathway.com

Destek Verenler
Ahmet Ziyaüddin Boz, Işıl Anık, Mazlume Rumeysa Lacin

Teşekkürler
Projenin başında bu yana hem motivasyon hem araştırma desteği hem de uzman desteği veren Burcu Meltem Arık, Emrah Çoraman, Gözde Durmuş, Seda Akço ve Serim Berke Yarar'a; çalışmamıza farklı ölçeklerde ve farklı şekillerde destek veren Aykut Coşkun, Ayşegül Taşıtman, Doğukan Güngör, Ekin Gencer, Emre Erbirer, Hilal Arslan Türkoğlu, Itır Erhart, İdil Seda Ak, İlayda Eskitaşçıoğlu, İrem Daloğlu, Ödül Küçük, Pınar Öncel, Sadriye Görece,Tuna Özçuhadar, Ulaş Kayır, Yaz Güvendi ve Zeynep Yıldız'a, metnin son okumasını yapan Nil Ormanlı Balpınar'a teşekkür ederiz.

Ayrıca anket çalışması süresince desteklerini esirgemeyen başta Barış Ablak ve Fulya Dalfes olmak üzere Eksen Research ekibine teşekkür ederiz.

KAPSAYICI
ONARICI
SÜRDÜRÜLEBİLİR
ETKİNLİK REHBERİ

Bu rehber Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Roots & Shoots Türkiye (Kökler ve Filizler Derneği), youth for good'a aittir ve AB'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

01 KOSE REHBERi NEDiR? 04
02 ETKiNLiK TÜRLERi 09
03 DENEYiM METNi 11
04 ANKET ÇALIŞMASI 17
05 HAK TEMELLi YAKLAŞIM 34
06 ÇOCUK HAKLARI 38
07 DOĞAYLA UYUM 42
08 ATIK YÖNETiMi VE iLERi DÖNÜŞÜM 45
09 KAPSAYICILIK 50
10 KONTROL LiSTELERi 56

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Kapsayıcı, Onarıcı, Sürdürülebilir Etkinlik Rehberi Nedir?

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

KOSE Rehberi Nedir?

Kapsayıcı, Onarıcı ve Sürdürülebilir Etkinlik Rehberi (KOSE), çeşitli etkinliklerin, toplumsal ve fiziksel engeller ortadan kaldırılarak herkes için kapsayıcı ve erişilebilir olacak şekilde gerçekleşebilmesi için hazırlanmış bir rehberdir.

Bu rehber; etkinliklerin, tüm canlıların hak ve özgürlüklerinin gözetilerek ve doğa ile uyum ilkesi çerçevesinde ekosisteme verilen zararın en aza indirilecek şekilde düzenlenebilmesi için kısa, açıklayıcı ön metinlerden ve kontrol listelerinden oluşturulmuş açık bir kaynaktır. KOSE rehberi kapsamında 1. hak temelli yaklaşım, 2. çocuk hakları, 3. doğa ile uyum, 4. atık yönetimi ve ileri dönüşüm, 5. kapsayıcılık ve ayrıca kapsayıcılık başlığı altında a. erişilebilirlik ve b. toplumsal cinsiyet eşitliği olmak üzere beş ana, iki alt odak alan ele alınmıştır.

Odak alanlar birbirlerinden keskin sınırlarla ayrılamayacağından bu rehber hepsini kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Ön metinlerde odak alanlar kısa ve açıklayıcı şekilde ele alınmıştır. Ön metinlerin amacı bilgi vermekten çok rehber boyunca odak alanın ele alındığı perspektifi yansıtarak rehber sonunda yer alan kontrol listelerinin anlaşılmasını kolaylaştırmaktır. Kontrol listelerinde ise odak alanlara ilişkin, etkinlik düzenleme süreci boyunca ele alınması önerilen maddeler kapsayıcı şekilde sunulmaya çalışılmıştır. Bu rehber yaşayan bir doküman olduğundan rehberin belli aralıklarla gözden geçirilmesi ve ihtiyaç halinde güncellenmesi hedeflenmektedir.

Odak Alanlar

- HAK TEMELLİ YAKLAŞIM
- ÇOCUK HAKLARI
- DOĞAYLA UYUM
- ATIK YÖNETİMİ VE İLERİ DÖNÜŞÜM
- KAPSAYICILIK

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

KOSE Rehberi Nedir?

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Bu Rehber Nasıl Ortaya Çıktı?

İçeriğinden ve kimliklerimizden bağımsız olarak katıldığımız etkinliklerin kapsayıcılık, onarıcılık ve sürdürülebilirlik konularında hem teoride hem de uygulamada gelişime açık alanları olduğuna dair gözlemlerimiz üzerine Roots & Shoots Türkiye ve youth for good gençleri olarak bir araya geldik.

Roots & Shoots Türkiye + youth for good

Derinlemesine tartışmalar ve ön uzman görüşmeleri sonucunda KOSE rehberine neden ihtiyaç duyduğumuzu 4 madde altında topladık:

01

Etkinliklerde kapsayıcılık, onarıcılık ve sürdürülebilirliğin dahil olduğu bütünsel bir yaklaşım benimsemenin zorluğu,

02

İlgili uzman bilgisi, kullanıcı deneyimi desteğiyle hazırlanmış zaman kazandıracak, kolaylaştırıcı ve güçlendirici bir kaynak eksikliği,

03

Çoğu zaman etkinlik temaları ile etkinliğin uygulanışı ve içeriğinin çelişmesi,

04

Etkinlik organizatörlerinin çeşitli sebeplerle bilinçli veya bilinçsiz olarak kapsayıcılık, onarıcılık ve sürdürülebilirlik alanlarının önceliklendirememesi.

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Bu Rehber Kimin İçin?

KOSE Rehberi, aşağıda yer alan etkinlik düzenleyiciler başta olmak üzere tüm etkinlik düzenleyenler için hazırlanmıştır.

Öğrenci Kulüpleri

Dernek, Vakıf ve Sivil Toplum Örgütleri

Etkinlik Organizasyon Şirketleri

Özel Sektör Paydaşları

KOSE REHBERİ

01 KOSE Rehberi Nedir?

02 Etkinlik Türleri

03 Deneyim Metni

04 Anket Çalışması

05 Hak Temelli Yaklaşım

06 Çocuk Hakları

07 Doğayla Uyum

08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm

09 Kapsayıcılık

10 Kontrol Listeleri

Etkinlik Türleri

Etkinlik Türleri [1]

Lansman / Açılış / Tanıtım Etkinliği:

Tanıtım amacı güden, özellikle yeni çıkış yapan bir marka, ürün ya da projeyi hedef kitleye sunarak ilgili marka/ürün/proje'ye bir başlangıç ivmesi katmak hedefiyle yapılan etkinliktir.

Basın Toplantısı:

Haber değeri olan yeni bir proje, ürün veya hizmet hakkında açıklamada bulunmak için gazetecilerin davet edildiği ve çoğunlukla soru-cevap şeklinde düzenlenen medya etkinliğidir.

Konferans:

Çeşitli konularda uzman kişilerce dinleyicilere bilgi vermek amacıyla yapılan uzun konuşma ya da birkaç günlüğüne gerçekleştirilen toplantı türüdür.

Örgüt İçi Toplantı / Yönlendirme Kurulu / Genel Kurul:

Bir örgütün, kurumun ya da derneğin üyelerinin katılımıyla gerçekleşen; ilgili yapının vizyonu, misyonu ve faaliyet planlarının kapalı bir ortamda tartışıldığı en yüksek karar yetkisine sahip toplantıdır.

Seminer:

Belirli alanlarda uzmanlaşmış kimselerin katkılarıyla, belirlenen alanlarda bilgi aktarımı yapılmasını amaçlayan ve tartışmalara da yer verilen toplantılardır.

Atölye / Çalıştay / Arama Toplantısı:

Katılımcıların aktif olarak parçası olduğu bu interaktif toplantılar, kolektif öğrenme ve deneyim paylaşma odaklıdır. Toplantı sırasında gerçekleştirilen grup çalışmaları, kolaylaştırıcılar ya da eğitmenler tarafından yönetilir.

Forum:

Genellikle kamu yararına bir konuda konuşmacıların yanı sıra katılımcıların da söz alarak tartışmaya aktif katıldığı tartışma türü toplantıdır.

1 KOSE rehberi hazırlanırken yukarıda bahsi geçen etkinlikler baz alınmıştır. Rehberin öncelikli kullanım alanları yukarıdaki etkinlikler olsa da farklı etkinliklerde de kullanıma açık bir kaynak görevi görmesine özen gösterilmiştir. Yukarıda bahsi geçen etkinlikler ve farklı etkinlik tanımları için Avrupa Birliği Sivil Düşün Programı tarafından hazırlanan "Sivil Toplum ve Hak Temelli Çalışmalar için Etkinlik Rehberi"ne bakılabilir.

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Deneyim Metni

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Deneyim Metni

Rehberimize göz atmadan önce seni kısa bir zaman yolculuğuna çıkarmak istiyoruz. Önce birlikte zamanda geri gideceğiz, bu aşamada birazdan sana yönelteceğimiz soruları en son katıldığın etkinliği düşünerek cevaplamanı istiyoruz. Herhangi bir etkinlik tanımlamak istemiyoruz, hayal edeceğin etkinliği seçmekte serbestsin. Fiziksel olarak katıldığın bir çalıştay, üniversite etkinliği, sempozyum, lansman veya benzer bir etkinliği düşünebilirsin.

Hazırsan başlayalım!

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Deneyim Metni

Önce etkinlikten haberdar olduğun güne dönelim:

- Etkinlik duyurusu hangi iletişim kanalları kullanılarak yapılmıştı?
- Etkinlik kaydını veya başvurunu nasıl gerçekleştirdin?
- Kayıt ve başvurunun yapılacağı platformlar erişilebilir miydi?
- Kayıt formunda katılımcıların erişilebilirlik ihtiyaçlarının neler olduğu ve cinsiyet beyanı soruldu mu?
- Fotoğraf çekimi ve paylaşımı yapılacaksa kayıt formunda onam alındı mı?

Beklediğin etkinlik günü geldi:

- Etkinlik sırasındaki tüketimler düşünülerek ihtiyaç duyabileceğin araç-gereçler konusunda önceden bilgilendirilmiş miydin?
- Yola çıkmadan önce çantanı kontrol edip son olarak hava durumuna da göz atarak ihtiyacın olan her şeyi yanına aldığına emin oldun mu?

Her şey tamamsa yola çıkmaya hazırsın!

- Etkinlik mekânına farklı ve erişilebilir ulaşım yolları seninle etkinlik öncesi paylaşılmış mıydı? Eğer paylaşılmadıysa ve bu konuda bilgiye ihtiyaç duyduysan kime ve nasıl ulaşacağın konusunda bir fikrin var mıydı?
- Etkinliğe gitmek için nasıl bir yol izledin (yaya, toplu taşıma, özel araç) ve ulaşım için ne kadar vakit harcadın?
- Herhangi bir hareket kısıtlılığın varsa veya tekerlekli sandalye kullanıcısıysan etkinlik alanına rahatlıkla ulaşabildin mi?

Deneyim Metni

Yolculuğun sonrası nihayet etkinlik alanına ulaştın:

- Etkinlik kolayca ulaşılabilir bir lokasyonda mıydı?
- Etkinlik açık bir alanda mıydı veya bir binanın zemin katında ya da üst katlarından birinde kapalı bir alanda mıydı?
- Etkinlik açık bir alanda ise farklı türlerden canlıların yaşam alanına saygı duyuluyor muydu?
- Etkinlik alanında asansör ya da merdivenlerde tekerlekli sandalye kullanıcıları için eklenti var mıydı?
- Etkinlik alanında, giriş-çıkışlarda ve lavabolarda kılavuz çizgiler ve yön göstericiler var mıydı?

Etkinlik alanına ulaştıktan sonra giriş için biletini göstermen gerekti:

- Nasıl bir bilet sistemi kullanılmıştı?
- Fiziksel biletle mi yoksa dijital bilet ile mi giriş sağladın?
- Etkinlik görevlileri seni karşıladıktan sonra akış ile ilgili bilgilendirme yaptılar mı?
- Bilgilendirme yapıldıysa hangi yöntemle (sözel, broşür, dijital kanallar) katılımcılara aktarıldı?

Akışı öğrendikten sonra etkinlik alanında beklemeye başladın:

- Katılımcı sayısı nasıldı?
- Katılımcıların cinsiyet dengesi hakkında bir izlenimin oldu mu, toplumsal cinsiyet eşitliği açısından rahatsız edici bir durum gözlemledin mi?
- Katılımcılar arasında özel gereksinim gerektiren bireyler var mıydı? Senin veya onların özel ihtiyaçlarının gözetildiğini deneyimledin mi veya tanık oldun mu?

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Deneyim Metni

Yerini aldıktan bir süre sonra etkinlik başladı:

- Etkinlik boyunca kullanılan dil kapsayıcı mıydı ve toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetiyor muydu?
- Yabancı dil, işaret dili, seslendirme gibi ihtiyaçlar sağlanmış mıydı?
- Çocukların dahil olduğu bir etkinlik ise çocuklar üzerinde fikir beyan etme ve katılım baskısı oluşmamasına dikkat ediliyor ve çocukların etkinlik süresince gönüllü katılımı esas alınıyor muydu?

Bir süre geçtikten sonra susadığını fark ettin.

- İhtiyacını karşılayabilmek için salondan rahatça çıkabileceğin bir durumda mıydın?
- Susuzluğunu nasıl giderdin?
- Suya ulaşmak için herhangi bir erişim sorunu yaşadın mı? Çantandaki matarayı doldurmak için bir sebil ya da sürahi var mıydı yoksa içecek dolabından plastik şişede su mu aldın?

Yemek saati geldi:

- Etkinlik ekibi seni yemek alanına mı yönlendirdi?
- Eğer öyleyse alanda paketli gıdalar mı dağıtıldı yoksa yemekleri açık büfeden mi aldın?
- Burada herkesin beslenebileceği türden yiyecekler (vegan/glutensiz vb. gibi) sağlanmış mıydı?
- Yemeğini yanında getirdiysen bunu rahatça yiyebileceğin bir alan mevcut muydu? Herhangi bir erişim sorunu yaşadın mı?

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Deneyim Metni

Etkinliğin sonuna gelindi:

— Alandan ayrılmadan önce katılımcılara minik hediyeler dağıtıldı mı?

— Dağıtıldıysa bu hediyeler nelerdi ve hediyeler hakkında ne düşünmüştün?

Etkinliğin üzerinden bir süre geçti:

— Etkinlik organizatörleri seninle etkinlik sırasında oluşan tüketim ve atık bilgisini; uygulandıysa geri dönüşüm, ileri dönüşüm ve kompost aşamalarında hangi partnerlerle çalışıldığını açık ve anlaşılır şekilde paylaştı mı?

— Kapsayıcı ve erişilebilir bir değerlendirme formu hazırlanıp etkinlik hakkında geri bildirim alındı mı?

Şimdi zamanda bir yolculuk daha yapıp şu ana geri dönebiliriz. Bu metnin amacı geçmiş etkinlik deneyimlerini sorgulamana ve etkinliklerde kapsayıcılık, onarıcılık ve sürdürülebilirliğin ne kadar göz önünde bulundurulduğunu fark etmene yardımcı olmaktı.

Umuyoruz ki hazırladığımız bu rehber daha kapsayıcı, onarıcı ve sürdürülebilir etkinlikler düzenlenmesine yardımcı olacak.

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Anket Çalışması

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Anket Çalışması

KOSE Rehberi kapsamında gerçekleştirilen anket çalışmasında katılımcıların; konferans, sempozyum, lansman, söyleşi, kariyer günü ve zirve gibi etkinliklerin hak temelli yaklaşım, çocuk hakları, doğa ile uyum, atık yönetimi ve ileri dönüşüm ve kapsayıcılık perspektiflerinden görüşlerinin alınması amaçlanmıştır.

Anket sonuçlarının proje kapsamına uyumu adına 18-45 yaş aralığında olan, bahsi geçen etkinliklere en az bir kez katılım göstermiş ve katılım gösterilen etkinliğin en az çoğunluğunu hatırlayan katılımcılar değerlendirmeye alınmıştır. Gerçekleştirilen anket çalışmasında yer alan sorular ile hedef kitlenin katılmış olduğu etkinliklerin rehber içerisinde geçen başlıklar doğrultusunda gösterdikleri çalışmalar değerlendirilmiştir. Araştırma, çevrim içi anket yöntemi ile gönüllülük esas alınarak tamamlanmıştır.

Ankette Kullanılan Kavramların Açıklamaları

Tetikleyici Uyarısı:

Tetikleyici uyarısı, potansiyel olarak rahatsız edici içeriği paylaşmadan önce yapılan bir açıklamadır. Bu uyarana sahip içerikler; cinsel istismar, kendine zarar verme, şiddet, yeme bozuklukları ve benzeri konulara ilişkin grafik referansları içerebilir ve bir resim, video klip, ses klibi veya metin parçası biçiminde olabilir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği:

Toplumdaki her bireyin cinsiyetleri gözetilmeksizin eşit hak ve imkânlara sahip olmaları durumunda sağlanacak olan eşitlik durumudur.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Dil:

Kadınlara kibarlık, narinlik; erkeklere cesurluk, kabalık gibi karakter rollerinin atanması durumudur. Kadınlara zayıf, bakımlı; erkeklere güçlü, bakımsız gibi fiziksel özellikler atanması; kadınların hemşire, öğretmen; erkeklerin yargıç, tamirci gibi mesleklerle ifade edilmesi gibi durumları kapsar.

Doğa ile Uyum:

Canlı ve cansız çeşitliliği desteklemek ve bu çeşitliliğin bir parçası olarak doğal döngü ile uyumlu eylemlerde bulunma halidir.

Farklı Gereksinime İhtiyaç Duyan Bireyler:

- Görme farklılıklarına sahip bireyler (Total görme engelli, az görme engelli, renk körlüğü)
- Duyma farklılıklarına sahip bireyler (Sağır, işitme engelli)
- Motor becerisi farklılıklarına sahip bireyler (Serebral palsi, kas hasarları, omurilik hasarları, parkinson, temel titreme bulguları)
- Bilişsel farklılıklara sahip bireyler
- Kriz geçirebilen bireyler (Otizm, epilepsi)
- Geçici/durumsal farklılıklara sahip bireyler (Sakatlık geçiren bireyler, hamile bireyler

Çevresel Sürdürülebilirlik:

Şimdi ve gelecekte sağlığı ve refahı desteklemek için doğal kaynakları ve küresel ekosistemleri koruma sorumluluğudur.

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Süreç ve Katılımcılar Hakkında

502 kişinin giriş yaptığı anket 18-45 yaş aralığında 269 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Anket süresi, ortalama 5 dakika olarak hesaplanmıştır.

Hedeflenen nitelikli verinin toplanabilmesi adına katılımcıların konferans, sempozyum, lansman, söyleşi, kariyer günü ve zirve gibi etkinliklerden herhangi birine katılmış olmaları ve katıldıkları etkinliğin/etkinliklerin "çoğunluğunu" veya "tamamını" hatırlıyor olmaları beklenmiştir. Katıldıkları etkinliği/etkinlikleri hiç hatırlamadığını veya çok az hatırladığını belirten katılımcılar çalışmanın hedef grubunun dışında kalmıştır ve anketi tamamlayamamıştır.

ankete katılan kişi sayısı **269** kişi

ortalama anket süresi **5** dk

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Süreç ve Katılımcılar Hakkında

Araştırma verileri kantitatif veri analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmaya katılanların %69,5'i cinsiyetini kadın, %25,3'ü erkek olarak belirtirken ikili cinsiyet sistemine dahil olmadığını belirtenlerin oranı %2,9 olmuştur. Ankete katılanların %2,3'ü ise cinsiyetini belirtmek istememiştir.

Katılımcı Cinsiyet Dağılımı

Süreç ve Katılımcılar Hakkında

Araştırma örnekleminin %65'ini 18-27 yaş, %22,3'ünü 28-37 yaş ve %12,6'sını 38-45 yaş grupları oluşturmuştur. 18-27 yaş aralığının %70'i kadın, %24'ü erkek olarak belirtilmiştir. Bu yaş grubundaki katılımcıların %3,4 ise ikili cinsiyet sistemine dahil olmadıklarını belirtirken %1,7'si cinsiyetini belirtmek istememiştir.

28-37 yaş arası katılımcıların %68,3'ünü kadın katılımcılar oluştururken %25'i erkek katılımcılardan oluşmuştur. İkili cinsiyet sistemine dahil olmadığını belirten katılımcıların oranı %3,3 ve cinsiyetini belirtmek istemeyenlerin oranı %3,3 olmuştur.

38-45 yaş katılımcıların %67'si cinsiyetini kadın, %29,4'ü erkek olarak belirtmiştir. İkili cinsiyet sistemine dahil olmadığını belirten hiçbir katılımcı olmazken belirtmek istemeyenlerin oranı %2,9 olmuştur.

Araştırma sırasında karşılaşılan kısıtlar; örneklemin katılım gösterdiği etkinliklere dair subjektif yorumlarına dayalı olması ve etkinlikleri daha önce değerlendirmemiş olabileceği kapsayıcılık, onarıcılık ve sürdürülebilirlik perspektiflerinden ele alarak karşılaştığı durumları hatırlamasının beklenmesi olarak özetlenebilir. Örneklemin anket sırasında değerlendirmeye aldığı etkinliğin ne zaman gerçekleştiği bilinmemekle birlikte etkinliğe katılımından hemen sonra ankete ulaşmamış olması, ilettiği görüşlerde tutarsızlığa yol açmış olabilir. Buna ek olarak derinlemesine görüşme (kalitatif) yöntemin tercih edilmesi ile etkinliklerdeki asıl acı noktaları daha derin şekilde belirlenebilirdi.

Katılımcı Yaş Aralığı

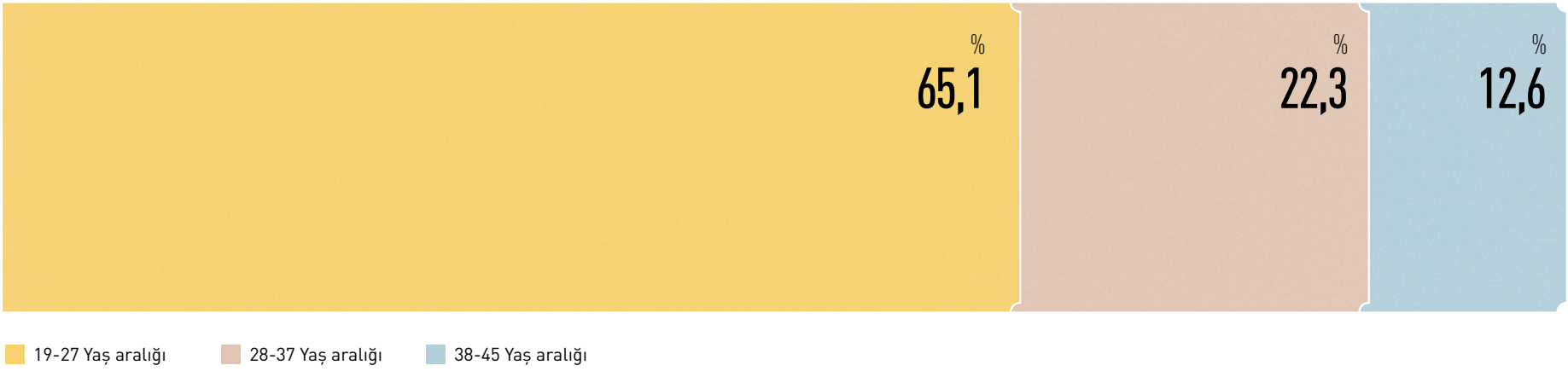

Anket Sonuçları — *Özet*

Anket kapsamında alınan cevaplar, etkinlik katılımcılarının, etkinliklerde kapsayıcılık, onarıcılık ve sürdürülebilirlik odak alanlarında gerçekleştirilen çalışmalara dikkat ettiklerini göstermektedir.

Hak temelli yaklaşım çerçevesinde katılımcılara yöneltilen sorular karşısında anket kapsamında değerlendirilen etkinliklerin çoğunlukla ifade özgürlüğüne dikkat ettiği sonucu alınmış olsa da bu etkinliklerde katılımcıların sahip olduğu kimlikler konusunda kendilerini güvende hissedeceği ortamların yeterli düzeyde sağlanmadığı ve iyi olma hallerini etkileyebilecek hassas, tetikleyici ve travmatik olabilecek unsurlar konusunda çoğunlukla bilgilendirilmedikleri görülmüştür.

Toplumsal cinsiyet eşitliği çerçevesinde ankette yer alan sorulara alınan cevaplarda katılımcıların çoğunun bulundukları etkinliklerde cinsel kimliklerine yönelik yaşadıkları rahatsızlıkları güvenle ve sesli olarak paylaşabilecekleri bir ortam sağlanmadığı görülmüştür. Anket sonucunda, proje kapsamında gözetilen etkinliklerde kadın/erkek konuşmacı dağılımı erkek ağırlıklı olarak belirtilmiştir.

Doğa ile uyum çerçevesinde katılımcılara yöneltilen soru ile katılımcıların büyük çoğunun etkinlik süresince gerçekleşen su, enerji ve plastik tüketimi hakkında bilgi sahibi olmadığı görülmüştür. Bu sonuca göre etkinlik düzenleyicilerin gerçekleştirdikleri etkinliklerde çevresel etkilerini gözetmediği, gözettiği durumlarda ise takip edilen etkinin davetliler ile paylaşılmadığı düşünülmektedir.

Kapsayıcılık ve erişebilirlik çerçevesinde ankette yer alan sorularla farklı gereksinimi bulunan bireylerin etkinlik düzenleyiciler tarafından ne düzeyde etkinlik tasarımına dahil edildikleri ölçülmeye çalışılmıştır fakat alınan sonuçlar ile bu bireylerin ihtiyaçlarının büyük oranda gözetilmediği görülmüştür. Gözetildiği durumlarda ise kapsayıcılık ve erişilebilirlik konusunda bazı grupların bu gözetimin dışında kaldığı görülmüştür.

Atık yönetimi ve ileri dönüşüm çerçevesinde alınan cevaplarda katılımcıların büyük çoğunluğu; lokasyon, etkinlik alanı, yeme-içme ve hediyelik tercihler gibi etkinlik tasarımı esnasında verilen kararların iklim değişikliği üzerinde bu değişimi artırıcı etkileri olduğunu savunmuştur. Buna ek olarak etkinlik sponsoru markaların sürdürülebilirlik politikalarının katılımcılar için son derece önemli olduğu görülmüştür. Katılımcıların çoğu broşür, davetiye ve bilet gibi materyallerin basılarak verilmesinin gerekmediği yönünde görüş bildirmiştir. Geri dönüşüm kutularının kullanım durumu sorulduğunda da son derece yüksek bir oran ile olumlu cevap alınmıştır.

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Anket Soruları

Etkinliklerde Hak Temelli Yaklaşım Gözetiliyor mu?

SORU 1

Etkinlik sırasında çekilecek fotoğraf ya da kayıtlar için sizden etkinlik öncesinde izin alınıyor mu?

Katılımcılara anket süresince değerlendirdikleri etkinlik/etkinlikler sırasında çekilecek fotoğraf ya da kayıtlar için öncesinde kendilerinden izin alınıp alınmadığı sorulduğunda katılımcıların %51,3'ü hayır, %35,7'si evet cevabı verirken %13'ü dikkat etmediğini ifade etmiştir.

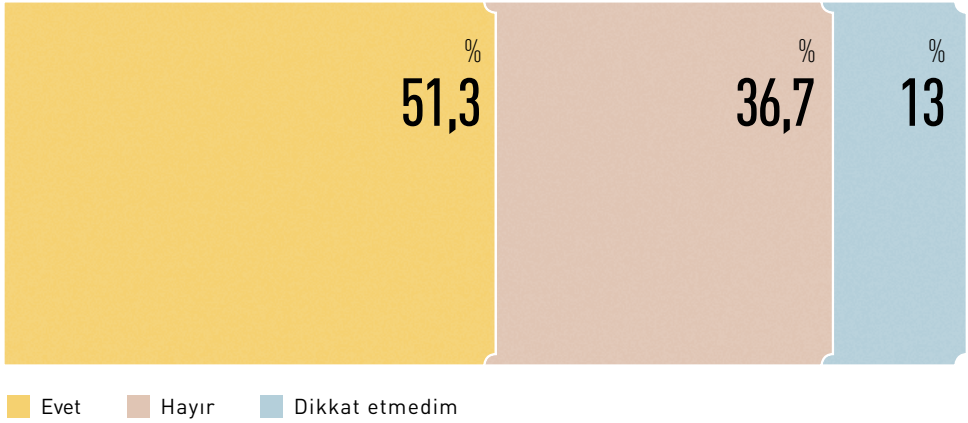

SORU 2

Bir etkinliğe katılmadan önce etkinliğin içeriğinde herhangi bir şekilde travmatik, hassas veya tetikleyici unsura sahip öğe varsa öncesinde bilgilendiriliyor musunuz?

Katılımcıların %21,6'sı bir etkinliğe katılmadan önce etkinliğin içeriğinde herhangi bir şekilde travmatik, hassas veya tetikleyici unsura sahip öğe varsa öncesinde bilgilendirildiklerini söylerken %50,9'u bilgilendirilmediklerini, %27,5'i ise bu konuya dikkat etmediğini belirtmiştir.

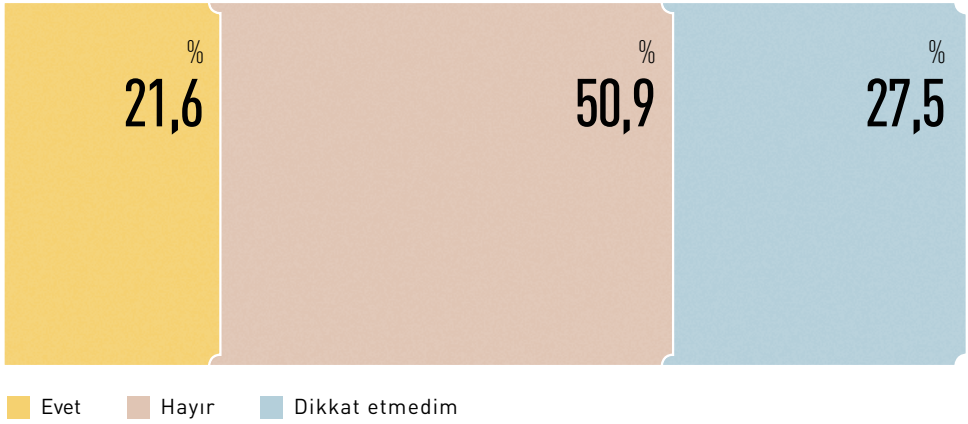

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Anket Soruları

Etkinliklerde Hak Temelli Yaklaşım Gözetiliyor mu?

SORU 3

Katıldığınız etkinliklerde kendinizi özgürce ifade edebileceğiniz, yargılanmayacağınızdan emin olduğunuz bir ortam olduğunu düşünüyor musunuz?

Katılımcılara bulundukları ve anket kapsamında değerlendirdikleri etkinliklerde kendilerini özgürce ifade edebilecekleri ve yargılanmayacakları bir ortam sağlandığından emin olup olmadıkları sorulduğunda katılımcıların %56,1'i evet, %38,3'ü hayır cevabını verirken %5,6'sı dikkat etmediğini belirtmiştir.

SORU 4

Etkinliklerde sahip olduğunuz kimlikler (etnik kökeniniz, sosyoekonomik düzeyiniz, cinsel kimliğiniz vb.) sebebiyle kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?

Her 10 katılımcıdan 1,4'ü katıldıkları etkinliklerde sahip oldukları etnik köken, sosyoekonomik durum ve cinsel yönelim gibi kimlikleri sebebiyle kendilerini güvende hissetmediğini belirtmiştir. Sahip oldukları kimlikler sebebiyle kendilerini güvende hissetmeyen 26 kişiden 15'i kadın, 7'si erkek ve 4'ü ikili cinsiyet sistemine dahil olmayan katılımcı olarak kaydedilmiştir.

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Anket Soruları

Etkinliklerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Gözetiliyor mu?

SORU 5

Etkinliklerde cinsel kimliğiniz ile alakalı sizi rahatsız eden bir durum yaşadığınızda bunu etkinlikteki katılımcılara sesli bir şekilde ifade edebilecek rahatlıkta hissediyor musunuz?

Katılımcıların %39,8'i etkinliklerde cinsel kimlikleriyle alakalı kendilerini rahatsız eden bir durum yaşadığında bunu etkinlikteki katılımcılara sesli bir şekilde ifade edebilecek rahatlıkta hissediyorken %42,8'i bu konuda rahat hissedemediğini, %17,5'i ise bu duruma dikkat etmediğini belirtmiştir.

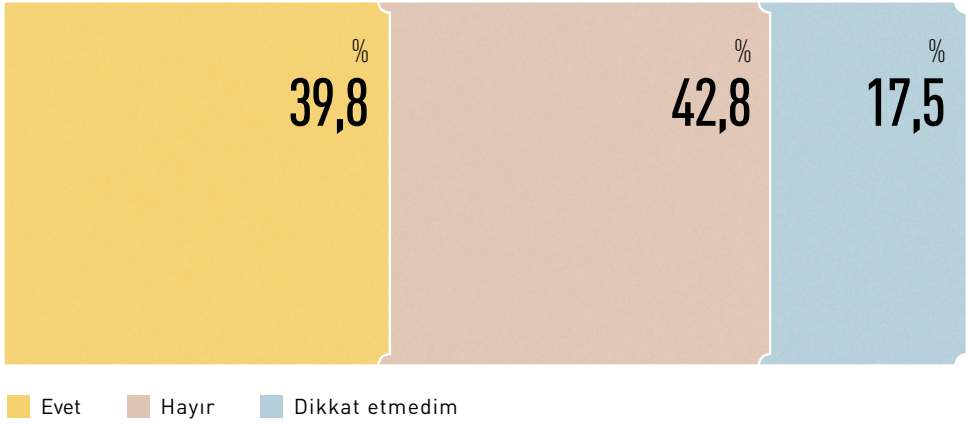

SORU 6

Katıldığınız etkinliklerdeki kadın/erkek konuşmacı sayısında nasıl bir oran gözlemliyorsunuz?

Katılımcılara katıldıkları etkinliklerde kadın/erkek konuşmacı sayısında nasıl bir oran gözlemledikleri sorulduğunda %42,4'ü erkek ağırlıklı, %23,4'ü eşit oranda, %19'u kadın ağırlıklı konuşmacı grupları gözlemlediklerini ifade etmiştir. Katılımcıların %15,2'si etkinlikte yer alan konuşmacıların kadın/erkek oranına dikkat etmediğini belirtmiştir.

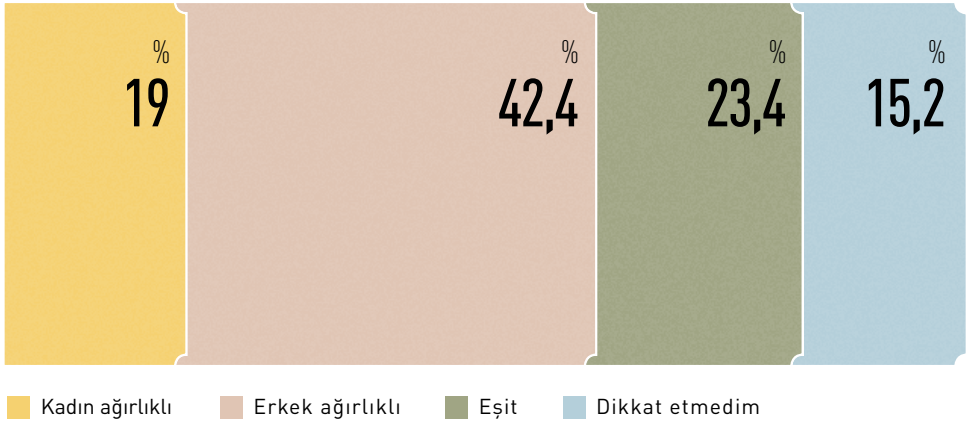

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Anket Soruları

Etkinliklerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Gözetiliyor mu?

SORU 7

Katıldığınız etkinliklerde toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir dil kullanıldığını düşünüyor musunuz?

Katılımcılara katıldıkları etkinliklerin toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı bir dil kullanılıp kullanmadığı sorulduğunda katılımcıların %41,3'ü evet derken %45'i hayır cevabını vermiştir; %13,7'si ise bu konuya dikkat etmediğini belirtmiştir.

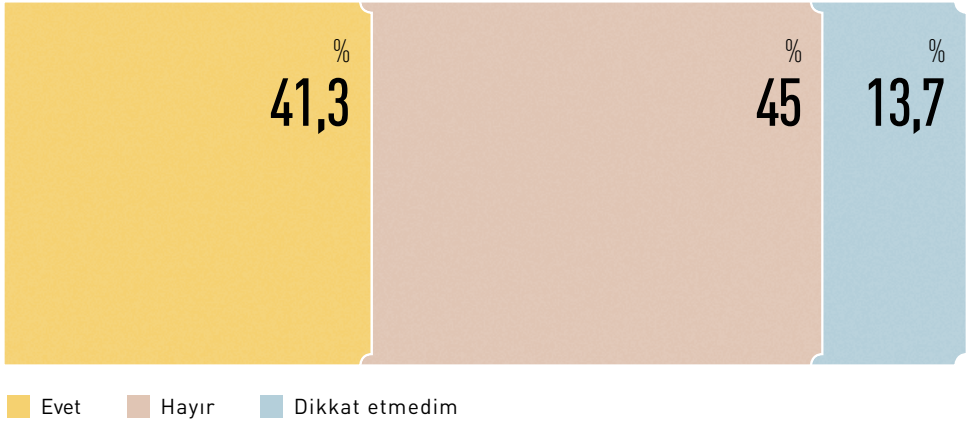

SORU 8

Etkinlikler sırasında ve sonrasında etkinlik sorumluları arasındaki iş bölümüne cinsiyet atandığını düşünüyor musunuz?

Katılımcıların %43,5'i etkinlik sırası ve sonrasında etkinlik sorumluları arasındaki iş bölümüne cinsiyet atandığını düşünürken %39'u böyle üşünmediğini, %17,5'i de bu duruma dikkat etmediğini belirtmiştir.

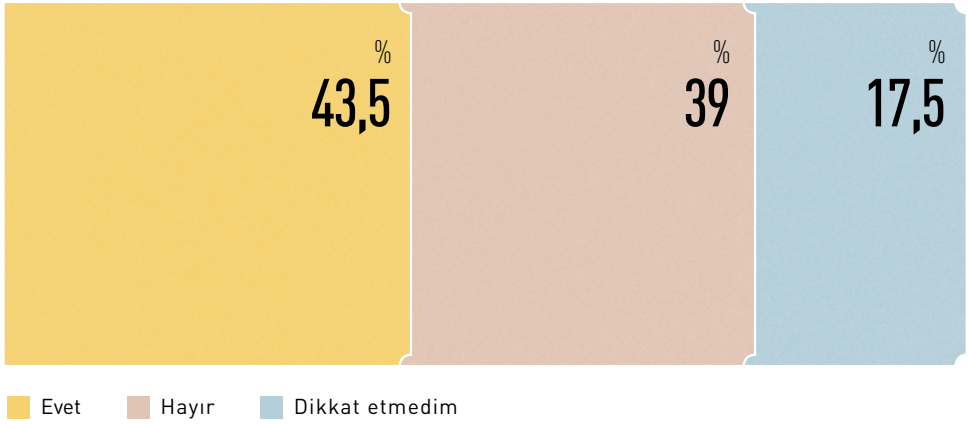

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Anket Soruları

Etkinliklerde Doğa ile Uyum Gözetiliyor mu?

SORU 9

Katıldığınız etkinliklerin su, enerji veya plastik tüketimi hakkında bilgi sahibi olabiliyor musunuz?

Katılımcıların %71'i katıldıkları etkinliklerin su, enerji veya plastik tüketimi hakkında bilgi sahibi olamadığını belirtirken %20,8'i bu konuda bilgi sahibi olduğunu, %8,2'si ise bu konuya dikkat etmediğini ifade etmiştir.

SORU 10

Etkinliklerin konumu veya toplu taşımaya yakınlığı ulaşım aracı tercihlerinize etkiliyor mu?

Katılımcıların %52'si etkinliklerin konumunun ve toplu taşımaya yakınlığının ulaşım aracı tercihlerini etkilediğini ifade etmiştir.

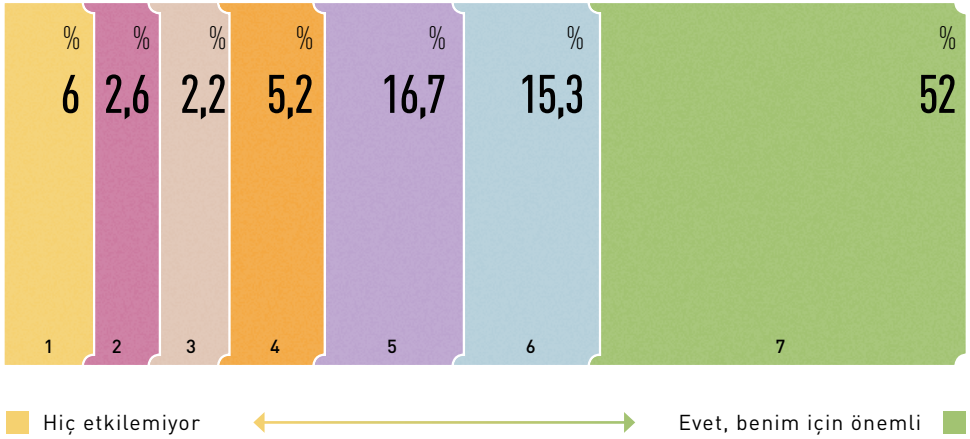

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Anket Soruları

SORU 11

Sıklıkla yukarıdakilerden hangilerini kullanarak etkinliklere ulaşım sağlıyorsunuz?

Katılımcılara; katıldıkları etkinliklere hangi ulaşım araçları ile katıldıkları sorulduğunda 237 cevap toplu taşıma, 61 cevap özel aracım, 46 cevap taksi ve 13 cevap mikromobilite araçları yönünde olmuştur.

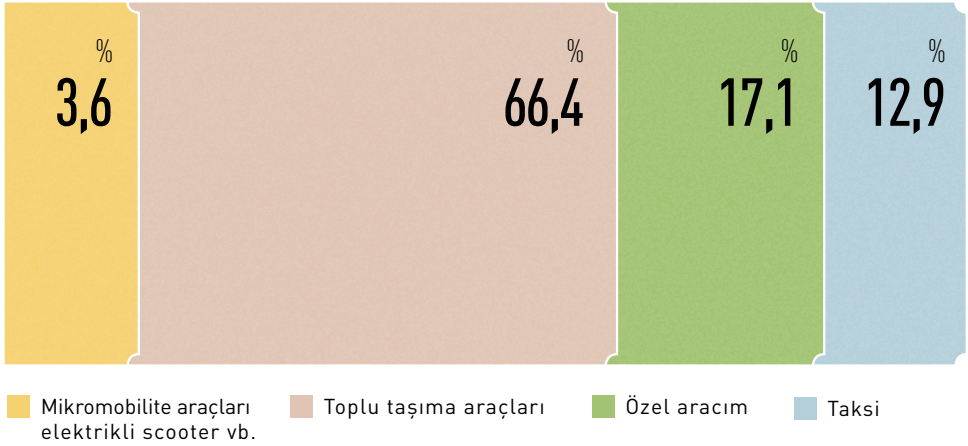

SORU 12

Katıldığınız etkinlikler sizce doğa ile ne kadar uyumlu?

Katılımcıların %18'i katıldıkların etkinliklerin kısmen veya tamamen doğa ile uyumlu, canlı ve cansız çeşitliliği desteklemek ve bu çeşitliliğin bir parçası olarak doğal döngü ile uyumlu eylemlerde bulunma hali içinde olduğunu belirtmiş.

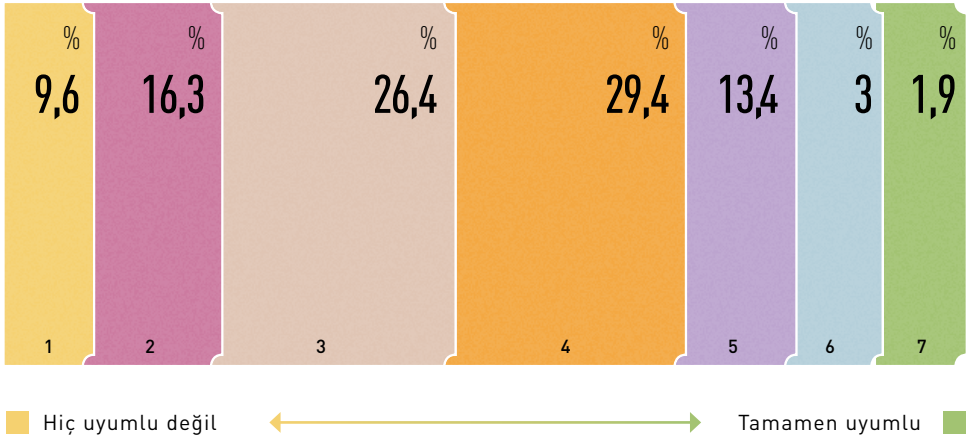

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Anket Soruları

SORU 13

Katıldığınız etkinliklerin farklı gereksinimleri olan bireyler için erişebilir olduğunu düşünüyor musunuz?

Katılımcıların %15,2'si katıldıkları etkinliklerin farklı gereksinimi olan bireyler için erişilebilir olduğunu düşünürken %67,3'ü erişilebilir olmadığını, %17,5'i ise bu duruma dikkat etmediğini belirtmiştir.

SORU 14

Katıldığınız etkinliklerin farklı gereksinimleri olan bireyler için hangileri bulunuyordu?

Katılımcılara; katıldıkları etkinliklerde farklı gereksinimi olan bireyler için sunulan imkânlar sorulduğunda cevapların 168'i tekerlekli sandalye kullanıcısı için rampa ve asansör gibi araçlar, 115'i yabancı dil çevirisi, 71'i rehber kişi, 53'ü işaret dili çevirisi, 29'u sesli betimleme seçeneği ve 1'i beslenme desteği bulunduğu yönündedir. Hiçbir imkân sunulmadığı yönünde 20 cevap alınmıştır.

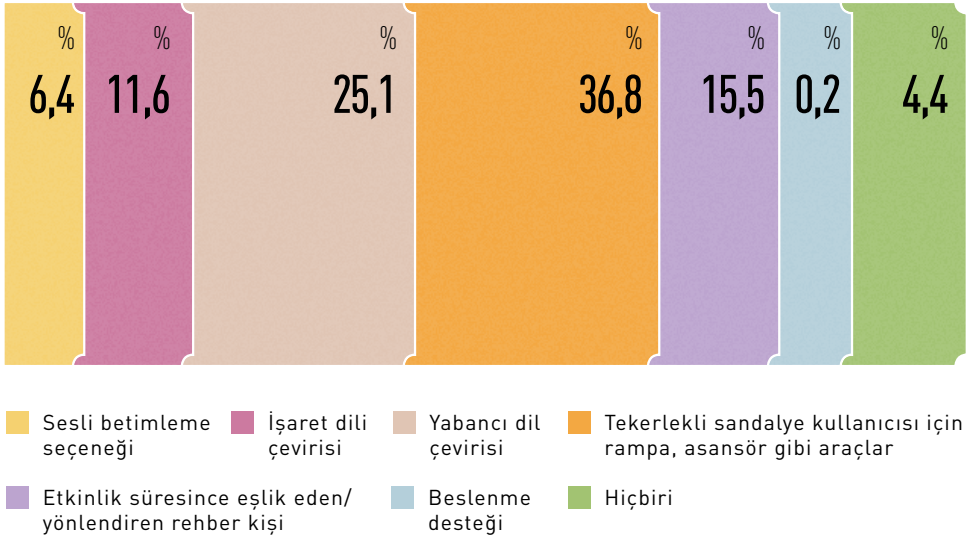

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Anket Soruları

Etkinliklerde Atık Yönetimi ve İleri Dönüşüm Gözetiliyor mu?

SORU 15

Etkinliklerin düzenlenme biçimlerinin (lokasyon, etkinlik alanı, yeme-içme, hediyelik tercihlerinin) iklim değişikliği üzerinde nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsunuz?

Katılımcıların %65'i etkinliklerin düzenlenme biçimlerinin (lokasyon, etkinlik alanı, yeme-içme, hediyelik tercihlerinin) iklim değişikliği üzerinde, iklim değişikliğini kısmen veya tamamen artırıcı bir etkisi olduğunu düşündüğünü belirtmiştir.

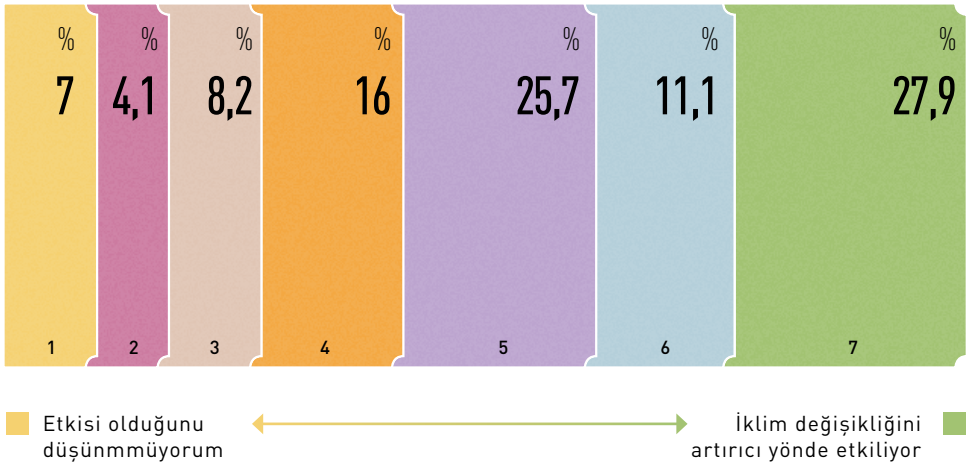

SORU 16

Katıldığınız etkinliklere sponsor olan markaların çevresel sürdürülebilirlik adına attığı adımlar sizin için önemli mi?

Katılımcılara gittikleri etkinliklere sponsor olan markaların sürdürülebilirlik adına attığı adımların önemi sorulduğunda, katılımcıların 223'ü evet cevabı vererek kendileri için bunun önemli olduğunu ifade ederken 10 kişi bu durumun önemli olmadığını ve 36 kişi ise bu konuda çekimser olduklarını belirtmiştir.

Anket Soruları

SORU 17

Sizin için yukarıdaki maddelerden hangileri bir etkinlikte olmasa da olur?

Katılımcılara bir etkinlikte etkinlik tanıtım broşürü, yaka kartı, basılı davetiye, bilet, açık büfe ve hediye gibi materyallerden hangilerinin gerekli olmadığı sorulduğunda 240 cevap ile basılı davetiye, 206 cevap ile etkinlik tanıtım broşürleri ve 196 cevap ile basılı davetiyeler en çok seçilen ilk 3 seçenek olmuştur.

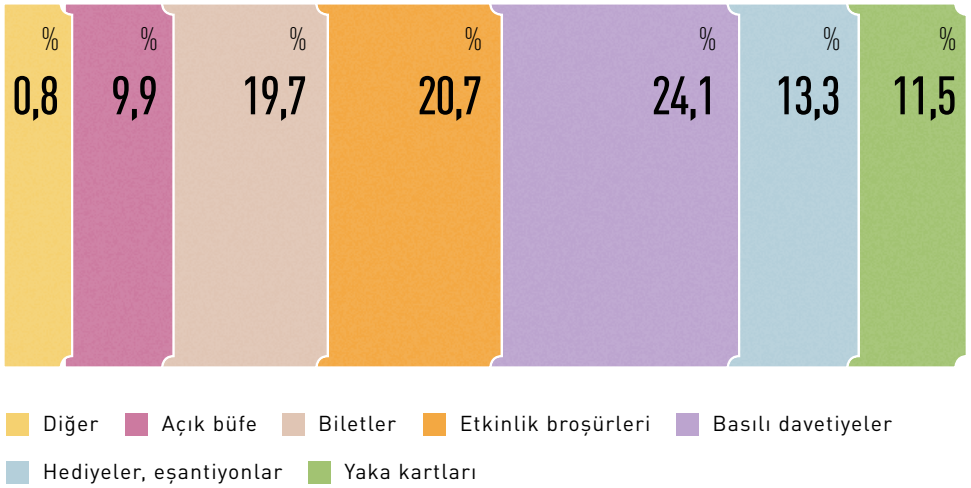

SORU 18

Katıldığınız etkinliklerde geri dönüşüm kutularını kullanıyor musunuz?

Katılımcıların %92,2'si etkinliklerde geri dönüşüm kutusu varsa kullandıklarını ifade etti.

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Anket Soruları

SORU 19

Eğer geri dönüşüm kutularını kullanmıyorsanız nedeni nedir?

Geri dönüşüm kutularını kullanmadıklarını belirten katılımcılara kullanmama sebepleri sorulduğunda bu katılımcıların %71'i etkinlik alanında geri dönüşüm kutularının bulunmadığını belirtmiştir. Kullanmama sebebi olarak geri dönüşüm kutularının bulunmaması en yüksek oran ile seçilirken ikinci sırayı %9,5 ile "Gerçekten geri dönüşüme gittiğine inanmıyorum." ve "Kullanmak istiyorum ama nasıl kullanacağımı bilmiyorum." seçenekleri bölüşmektedir.

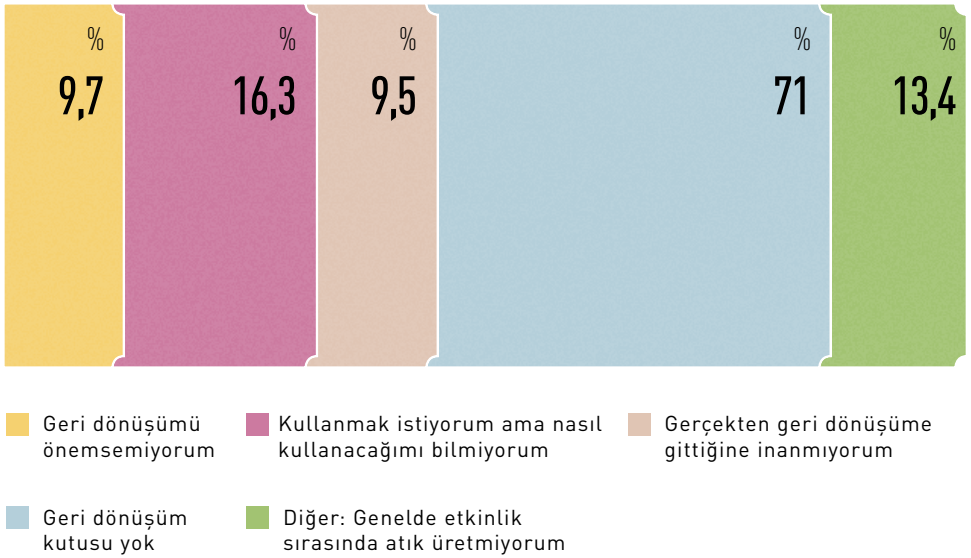

KOSE REHBERİ

01 KOSE Rehberi Nedir?

02 Etkinlik Türleri

03 Deneyim Metni

04 Anket Çalışması

05 Hak Temelli Yaklaşım

06 Çocuk Hakları

07 Doğayla Uyum

08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm

09 Kapsayıcılık

10 Kontrol Listeleri

Hak Temelli Yaklaşım

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Hak Temelli Yaklaşım

"Hak temelli yaklaşım, uluslararası haklar sistemi kapsamında temel, sosyal, ekonomik ve kültürel alandaki insan hak ve özgürlükleriyle birlikte çocuk hakları, hayvan hakları, çevre hakları ve doğa hakları alanlarında hak ve özgürlüklerin tanınması, korunması ve güvence altına alınmasını amaçlamaktadır".[3]

Bireylerin bu haklardan haberdar olmalarını, hak sahiplerinin haklarından mahrum bırakılmamalarını ve haklarını aktif ve özgür bir biçimde kullanabilmelerini sağlamak için yapılan çalışmalar hak temelli yaklaşımın temelini oluşturur. Henüz hak olarak tanımlanmayan bir konunun tanınması, halihazırda tanınan bir haktan mahrum kalanlar için çalışmalar yürütülmesi, hak alanlarının tüm açılardan geliştirilmesine yönelik bütün girişimler hak temelli yaklaşım çalışmalarıdır. Hak temelli yaklaşımın uygulamaya geçirilmesine yardımcı olacak bir takım ilkeler mevcuttur. Bunlar arasında katılım, eşitlik, hesap verebilirlik, güçlendirme, yasaş çerçeve, şeffaflık ve bilgiye erişim yer alır. [4]

3 Günçakın, A. B., Çiftçi, C., Güler, E., & Yumuşak, Ö. F. (2019, Aralık). *Sivil Toplum ve Hak Temelli Çalışmalar İçin Etkinlik Rehberi*. Sivil Düşün. Erişim 2022, http://www.sivildusun.net/wp-content/uploads/2017/06/5-SD-Etkinlik.pdf

4 Hak temelli çalışmalar hakkında daha fazla bilgi için Avrupa Birliği tarafından desteklenen ve Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (STGM), İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Çalışmaları Merkezi (STÇM) ve Kapasite Geliştirme Derneği (KAGED) ortaklığıyla yürütülen "Örgütlenme Özgürlüğü ve Katılım Hakkının Daha Fazla Geliştirilmesi için STÖ'ler ve Sivil Ağların Kapasitesinin Geliştirilmesi" kısa adıyla "Katılım Hakkı Projesi"

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Hak Temelli Yaklaşım

1. Katılım

Eğer herhangi bir karar alma mekanizmasınca alınan herhangi bir kararda bir şekilde bireyler etkilenecekse, doğal olarak kararlardan etkilenecek bireylerin de bu kararları almada gerçekten etkili ve anlamlı biçimde yer almaları gerekir. Aktif yurttaşlığın temelini oluşturan söz konusu katılımın aktif ve özgür olması, aynı zamanda bu katılmın önündeki engellerin belirlenmesi ve ortadan kaldırılması gerekir.

2. Eşitlik

Herhangi bir çalışmanın bir şekilde ayrımcılığa kolaylık sağlayacak biçimde tasarlanmadığından emin olunmalı, süreç içerisinde herhangi bir ayrımcılığın söz konusu olup olmadığı objektif biçimde değerlendirilmeli ve gerekli müdahalelerle eşitlik sağlanarak ayrımcılığın her türünün önüne geçilmeli ve bunu yaparken haklarına erişmede dezavantajlı bulunan gruplar gözetilmelidir.

3. Hesap verebilirlik

Bireyler herhangi bir haksızlığa uğradığında bu haksızlığın nedeni nedir, haksızlık durumunda izlenen metotlar nelerdir, böylesi durumlar adil biçimde çözüme ulaştırılıyor mu gibi soruların yanıtlarının verilebilmesi adına aktif, herkes tarafından erişilebilir ve şeffaf mekanizmalar oluşturulmalıdır. Hesap verilebilirliğin niteliğinin denetlenmesinden temelde parlamento sorumludur. Alanda uzman sivil toplum örgütleriyse uzmanlık desteği sağlayarak hesap verilebilirliğin altyapısının oluşturulmasında önemli roller oynarlar.

4. Güçlendirme

Hak sahiplerinin ihtiyaçları ve talepleri üzerinden geliştirilecek olan çözümlerde, hak sahiplerinin güçlendirilmesi önemlidir. Böylelikle bireylerin kendi haklarını bağımsız, güç ilişkisi olmadan savunmaları kolaylaşır. Bu sürecin bir sonucu olarak, kurumların, güçlenen bireylerin haklarına saygı duyarak haklarını koruması ve uygulaması da amaçlanır.

Hak Temelli Yaklaşım

5. Yasal çerçeve

Hak temelli yaklaşım, kapsamını insan haklarını ayrıntılarıyla tanımlayan birçok uluslararası belgeye dayandırır. Bu alandaki uluslararası sözleşmeler aşağıdakilerle sınırlı olmayıp başvurulabilecek bazı insan hakları belgeleri arasında şunlar yer almaktadır:

— Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
— Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme
— Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)
— Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi
— Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi
— Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
— İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

Bu gibi sözleşmelerin dışında; beyannameler, insan hakları sözleşmelerini izleme organlarının genel yorumları ve ülke raporları da uluslararası insan hakları mevzuatının bir parçasıdır.

Hak temelli bir yaklaşımla yapılan çalışma, hakların evrensel, bölünemez, devredilemez ve ertelenemez oluşunu temel alır. Diğer bir deyişle, tüm insanlar doğuştan haklara sahiptir ve bu haklar arasında bir hiyerarşi kurmak mümkün değildir.

6. Şeffaflık ve bilgiye erişim

Hak temelli yaklaşım alanında yürütülen çalışmaların şeffaf olması ve devlet ile diğer görev sahiplerinin sorumlu tutulabilmesi için yurttaşların ve sivil toplum örgütlerinin doğru bilgiye erişimi olmalı, bireylere ve dolayısıyla oluşturdukları topluluklara tanınan ifade özgürlüklerinin uygulanması garanti altına alınmalı ve denetlenmelidir. Kamuoyuna sağlanan bütün bilgiler toplumun bütün kesimlerinin erişimine açık olmalıdır. Kamuoyuna sağlanan ve faaliyette üretilen bilginin yanı sıra, faaliyetin kendisine dair (aktörler, kaynaklar, süreçler vb.) her tür bilginin de şeffaf olması gerekir.

KOSE REHBERİ

01 KOSE Rehberi Nedir?

02 Etkinlik Türleri

03 Deneyim Metni

04 Anket Çalışması

05 Hak Temelli Yaklaşım

06 Çocuk Hakları

07 Doğayla Uyum

08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm

09 Kapsayıcılık

10 Kontrol Listeleri

Çocuk Hakları

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Çocuk Hakları

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre 18 yaş ve altı her birey çocuk hakları sözleşmesi kapsamındadır. Bu haklar tüm çocukların doğuştan sahip olduğu eğitim, sağlık, yaşama, barınma, katılım, her türlü şiddet ve istismardan korunma gibi haklarının hepsini evrensel olarak kapsar. Sözleşme 4 temel ilke üzerine kuruludur. [5]

18 yaş

ve altı
her birey çocuk
hakları sözleşmesi
kapsamındadır.

"Çocuklar insandır ve insan haklarına sahiptir. Çocukların kendilerine özgü ihtiyaçları nedeniyle ayrıca çocuk hakları tanımlanmıştır."

Gözde Durmuş
Bilgi Çocuk Çalışmaları Birimi — ÇOÇA

5 Bilgi ÇOÇA. *Çocuk Hakları Evrensel Bildirgesi*. Bilgi Çocuk Çalışmaları. Erişim 2022, http://cocuk.bilgi.edu.tr/wp-content/uploads/2020/02/Cocuk_Haklari_Sozlesmesi.pdf

Çocuk Hakları

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi 4 temel ilke üzerine kuruludur.

Madde 2: "Çocuk Hakları" bütün çocuklar içindir.

1. "Taraf Devletler, bu Sözleşme'de yazılı olan hakları kendi yetkileri altında bulunan her çocuğa, kendilerinin, ana–babalarının veya yasal vasilerinin sahip oldukları, ırk, renk, cinsiyet, dil, siyasal ya da başka düşünceler, ulusal, etnik ve sosyal köken, mülkiyet, sakatlık, doğuş ve diğer statüler nedeniyle hiçbir ayrım gözetmeksizin tanır ve taahhüt ederler.

2. Taraf Devletler, çocuğun ana–babasının, yasal vasilerinin veya ailesinin öteki üyelerinin durumları, faaliyetleri, açıklanan düşünceleri veya inançları nedeniyle her türlü ayırıma veya cezaya tâbi tutulmasına karşı etkili biçimde korunması için gerekli tüm uygun önlemi alırlar."[6]

Madde 3: Her durumda çocuğun üstün yararı gözetilmelidir.

1."Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar veya yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde, çocuğun yararı temel düşüncedir.

2.Taraf Devletler, çocuğun ana–babasının, vasilerinin ya da kendisinden hukuken sorumlu olan diğer kişilerin hak ve ödevlerini de göz önünde tutarak, esenliği için gerekli bakım ve korumayı sağlamayı üstlenirler ve bu amaçla tüm uygun yasal ve idari önlemleri alırlar.

3.Taraf Devletler, çocukların bakımı veya korunmasından sorumlu kurumların, hizmet ve faaliyetlerin özellikle güvenlik,sağlık, personel sayısı ve uygunluğu ve yönetimin yeterliliği açısından, yetkili makamlarca konulan ölçülere uymalarını taahhüt ederler."[7]

Madde 6: Çocukların yaşama ve gelişme hakkını gözetmek çocuktan sorumlu herkesin birinci sorumluluğudur.

1."Taraf Devletler, her çocuğun temel yaşama hakkına sahip olduğunu kabul ederler.

2.Taraf Devletler, çocuğun hayatta kalması ve gelişmesi için mümkün olan azami çabayı gösterirler."[8]

Madde 12: Çocuklar görüşlerini özgürce ifade etme hakkına sahiptir.

1."Taraf Devletler, görüşlerini oluşturma yeteneğine sahip çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etme hakkını bu görüşlere çocuğun yaşı ve olgunluk derecesine uygun olarak, gereken özen gösterilmek suretiyle tanırlar.

2. Bu amaçla, çocuğu etkileyen herhangi bir adli veya idari kovuşturmada çocuğun ya doğrudan doğruya veya bir temsilci ya da uygun bir makam yoluyla dinlenilmesi fırsatı, ulusal yasanın usule ilişkin kurallarına uygun olarak çocuğa, özellikle sağlanacaktır."[9]

6 *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. UNICEF Türkiye. Erişim 2022, https://www.unicef.org/turkiye/çocuk-haklarına-dair-sözleşme

7, 8, 9 Age

Çocuk Katılımı ve Çocuk Güvenliği

Çocuklarla "çocuğun yüksek yararı" ve "çocuğa zarar vermeme" ilkeleri doğrultusunda çalışılması, çocuk ve genç katılımının birincil öncelik haline getirilmesi önemlidir. Bu doğrultuda çocukların dahil olduğu etkinliklerde/çalışmalarda çocukların istekli ve gönüllü olması; ortamın, programın, materyallerin çocukların gelişimsel özelliklerine uygun ve kendilerini rahatça ifade edebilecekleri şekilde olması ve hiçbir şekilde zarar görmemeleri önemlidir. Çocukların katılımının anlamlı olması için yapılan çalışmaların saydam ve bilgilendirici, saygılı, gönüllü, çocuk dostu, kapsayıcı, eğitimle desteklenmiş, güvenli, risklere duyarlı ve hesap verebilirlik ilkeleri gözetilerek düzenlenmesi gerekir.

Çocukların görüşlerini serbestçe ifade etmeleri ve yaşlarına uygun olarak çeşitli araç ve yöntemlerin kullanılarak katılımlarının sağlanması önemlidir. Çocukların fikirlerine değer verilmeli, aktif konumda olacakları bir alan yaratmaya dikkat edilmeli; çocuklar pasifleştirilen, edilgen ve sürekli olarak "katkı verilen" bir konumda tutulmamalı, onların eklemeleri ve sağlayabilecekleri katkı göz ardı edilmemelidir.

Çocuk katılımı süresince ortaya çıkabilecek her türlü zararı önleyici yaklaşımlar ve bu süreçte bir çocuğun ihmal veya istismara maruz kaldığı veya kalma ihtimali olduğunun fark edilmesi halinde izlenecek yöntemler açık ve net bir biçimde belirlenmiş olmalıdır. Buna istinaden gerekli geri bildirim kanalları oluşturulmalıdır.

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Doğayla Uyum

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Doğayla Uyum

1.Doğanın tanımı

Doğa, evrenin tümünü içine alan bir tanımdır. Bu tanım, içinde canlı ve cansız unsurların etkileşimlerini ve dolayısıyla ekolojik süreçleri de barındırır. Dünya üzerindeki canlılar, canlı ve cansız unsurlardan oluşan ekosistemler içerisinde varlıklarını sürdüregelmişlerdir. İnsanlar bu canlılardan biridir; ekosistemlerin bir parçası olarak insanlar da dünya üzerindeki diğer canlılar gibi, ekosistemlerdeki canlı ve cansız varlıklardan yararlanır ve buradaki değişimlerden etkilenirler.

2. Doğa ile uyum

Her canlı gibi insan da doğanın bir parçasıdır ve yaşamını sürdürmek için doğal kaynaklara ihtiyaç duyar. Ancak insanın doğa ile bu etkileşiminin adil olması önemli bir noktadır. 20. yüzyıldan itibaren doğal kaynakların giderek artan kullanımı ve döngüsel olmayan, büyüme odaklı ekonomilerle birlikte dünyadaki doğal kaynaklara artan talebin karşılanamaması söz konusu olmuştur.

Doğa ile uyum, dünyadaki doğal dengelerin ve dünya üzerindeki ekosistemlerin bütünlüğünün bozulmadan, dünyanın tüm canlılara ev sahipliği yaptığını kabul edip yaşamlarımızı buna göre dönüştürmek demektir. Bu yaklaşım, canlı ve cansız tüm çeşitliliği destekleme, bu çeşitliliğin kendini oluşturmasına ve yenilemesine olanak tanıma ve insanlığın çevresel, sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarını adil bir şekilde sağlama çevresinde şekillenmektedir.

3. Ekosistemlerin bütünlüğü

Dünya üzerindeki doğal mekanizmalar, canlı ve cansız unsurlar birbirleriyle etkileşim içerisinde varlıklarını sürdürürler. Bu mekanizmaların içerisinde ekosistemler de rol almaktadır. Ekosistemler geniş coğrafi alanları kaplayabileceği gibi, küçük alanlarda da varlık gösterebilir. Dünya üzerindeki doğal mekanizmaların bildiğimiz anlamda devamlılığının sürmesi, ekosistemlerin bütünlüklerinin bozulmaması ve oldukları gibi korunması ile de ilişkilidir. Ekosistemler sıcaklık, yağış, nem gibi çevresel koşulların dışında, barındırdıkları canlı ve cansız unsurların özgün bir arada bulunma durumlarından da etkilenirler. Bu bağlamda ekosistemlerdeki bu unsurların tahrip edilmesi ya da bir ekosistemden herhangi bir unsurun çıkarılması ekosisteme zarar vermektedir. Bununla birlikte, bir ekosistemi tehlikeye sokan durumların başında o ekosisteme dışarıdan yeni bir canlı eklenmesi gelmektedir. Zira, eklendiği ekosisteme ait olmayan bir canlının o ekosistem üzerinde yaratabileceği etkinin öngörülmesi son derece zor olmaktadır.

Doğayla Uyum

4. Sürdürülebilirlik ve çevresel sürdürülebilirlik

Birleşmiş Milletler'in 1983 yılında yayınladığı "Ortak Geleceğimiz" raporuna göre sürdürülebilirlik, doğadan ve gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğinden ödün vermeden gündelik hayatımızı iyileştirebilmemiz anlamına gelmektedir. Bugün sürdürülebilirlik kavramı ekolojik, ekonomik ve sosyal boyutları içeren bütüncül bir yaklaşımdır. Özünde gelecek nesillere yaşanabilir bir dünya bırakmak olmasıyla birlikte bütüncül yaklaşımdan kastedilen; kendini yenileyebilen temiz bir doğal çevre, eşitliğe ve refaha dayalı sosyal koşullar ve toplum ile çevreyi gözeten bir ekonomik sistemdir. Sürdürülebilirlik doğrultusunda bakıldığında, hiyerarşik olarak ekonomi konusu, toplum başlığının altında, toplumsa çevre başlığının altında incelenmelidir.

Sürdürülebilirliğin bir alt başlığı olan çevresel sürdürülebilirlik ise, doğal kaynakları ve ekosistemleri koruyarak varlığının devamını sağlama ve gelecek nesillere aktarma sorumluluğu olarak tanımlanabilir.

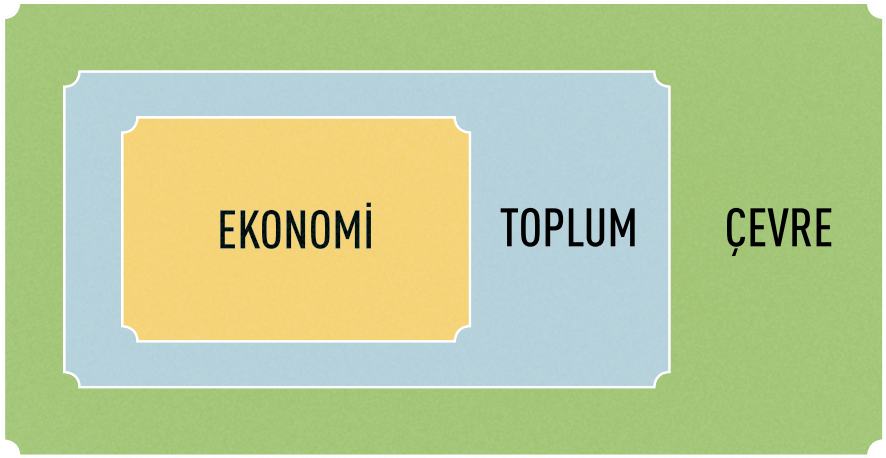

5. Ekolojik ayak izi ve el izi

"Ekolojik ayak izi, mevcut teknoloji ve kaynak yönetimiyle bir bireyin, topluluğun ya da faaliyetin tükettiği kaynakları üretmek ve yarattığı atığı bertaraf etmek için gereken biyolojik olarak verimli toprak ve su alanıdır."[10] Bir diğer deyişle insan faaliyetlerinin gezegendeki ve ekosistemler üzerindeki olumsuz etkisini ölçmek için kullanılan temel bir sürdürülebilirlik göstergesidir.

Bir coğrafi bölgenin yenilenebilir, doğal enerji kaynakları üretme kapasitesi "biyolojik kapasite" olarak tanımlanır. Ekolojik ayak izi, insan faaliyetlerinin sonucunda doğa üzerinde oluşan talep yani biyolojik kapasite ile doğal kaynak arzı arasındaki dengeyi inceler ve bu sayede tüketimin sürdürülebilir olup olmadığını ortaya çıkararak dengesiz tüketimler için etkili ve uygulanabilir çözümler sunar.

Ekolojik ayak izi hesaplaması kabaca yapılan tüketim yani tüketilen maddenin kullanım ölçüsü (suyun litre cinsinden ölçüsü, enerjinin joule biriminden değeri vb.), üretim alanı yani tüketim miktarının sürdürülebilir bir şekilde karşılanabilmesi için gerekli olan üretken biyolojik alan (hektar cinsinden) ve bir alan içerisinde doğal kaynakları tüketen insan nüfusunun çarpılması ile elde edilir.

Ekolojik el izi ise bireylerin ve toplulukların sürdürülebilirlik yaklaşımıyla ölçülebilir davranış değişikliğini, olumlu taahhütlerini destekleyen bir ölçümdür. Ekolojik ayak izinin aksine ekolojik el izi, birey ve toplulukların gezegenimizi olumlu yönde etkileyen eylemleri üstlenme yeteneklerini nasıl geliştirebileceklerine odaklanır. Ölçülmesi her zaman kolay olmasa da etkileri gözlemlenebilir. Örneğin ekolojik ayak izinin sebep olabileceği doğal kaynakların aşırı kullanımı, emisyonlar ve üretilen atıklar gibi olumsuz etkilerinin azaltılıp sürdürülebilirlik konusunda farkındalık yaratılması, ekosistem kalitesinin artırılması gibi olumlu katkılar sunulmasını sağlayabilir.

10 WWF. Türkiye'nin Ekolojik Ayak İzi Raporu, Erişim 2022, https://www.footprintnetwork.org/content/images/article_uploads/Turkey_Ecological_Footprint_Report_Turkish.pdf

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Atık Yönetimi ve İleri Dönüşüm

Atık Yönetimi ve İleri Dönüşüm

Atık yönetimi, en genel tanımıyla, atık oluşumunu kaynağında önleyici aksiyonlar alınması ve var olan atıkların çevresel, sosyal ve ekonomik etkileri gözetilecek şekilde geri kazandırılması anlamına gelir. Atık yönetimi, doğal sermayenin en verimli şekilde kullanılmasına olanak sağlar; doğrusal ekonominin "al-yap-at" önergesinin son adımına gelen ürünlerin bir kaynak olarak yeniden üretim süreçlerine dahil edilmesini sağlar. Tüm bu geri kazanım süreçleri; kaynakların mümkün olduğunca uzun süre üretim döngüsünde kalmasını, hammadde kullanımının en aza indirilmesini ve atık oluşumunun azaltılmasını öneren döngüsel ekonomiye hizmet eder. Döngüsel ekonomi ise; kurum ve kişilerin daha sürdürülebilir bir gelecek hedefi etrafında işbirliği yapmasını, günümüz teknolojilerinin bu hedefi gerçekleştirmek adına uygun şekilde değerlendirilmesini ve mevcut ürünlerin uzun süreli kullanımda kaldığı onarılmış sistemler kurulmasını teşvik eder.

Dünyayı canlılığın var olması için elverişli yapan önemli faktörlerden bazıları kaynakları tekrar tekrar kullanabilir kılan su döngüsü, azot döngüsü gibi döngülerdir. Sistemi döngüsellikten uzaklaştıran süreç Sanayi Devrimi ile birlikte, üretim alanında kullanılan kas gücünün yerini buhar gücünün almasıyla başlamıştır. Bu değişim kaynakların hızla tüketimine sebebiyet vermiş, Dünya'nın kaynaklarını yenilemesi için gereken zaman, tüketim sürecine yetişememiştir. Döngüsellikten uzaklaşılmasıyla her atığın bir başka ürünün ham maddesi olduğu durumdan uzaklaşılmış, bu da yerküre üzerinde büyük bir atık yığını oluşmasına sebep olmuştur. Bununla birlikte atık yönetimi ve ileri dönüşüm kavramları ortaya çıkmıştır.

Al-kullan-at önergesine sahip lineer ekonominin aksine azalt-yeniden kullan-geri dönüştür yöntemini savunan döngüsel ekonominin temelinde kullanılan ürünleri atık olarak görmek yerine geri kazanımı için geri veya ileri dönüştürmek ve tekrar kullanıma kazandırmak yatar. Birçok aşamadan geçerek tüketiciye ulaşmış bir ürünün değerinin kavranabilmesi açısından bir kot pantolonun yaşam döngüsü örnek verilebilir. Pamuğun hammadde olarak toplanmasından başlayan süreç, farklı fabrikalardaki çeşitli süreçlerde devam eder: iplik üretimi, boyama, kumaşlaştırma, dikim gibi süreçler sonrasında ürünlerin taşınması, dağıtılması ve kullanıcıya ulaştırılması ile ürünün kullanım öncesi süreci tamamlanmaktadır. 1 kot pantolonun üretim sürecinde toplam 3.781 litre su kullanılır. Aynı miktarda su harcanan aktivitelerin içerisine 111 kilometre araba sürmek, büyük ekranda 246 saat TV izlemek gibi aktiviteler girmektedir ve bu süreçte 33.4 kilograma eşdeğer karbon salınmaktadır.

Bu süreçler göz önüne alındığında "Reddet, Azalt, Yeniden Kullan, Yeniden Amaçlandır ve Geri Dönüştür" (Refuse, Reduce, Reuse, Repurpose ve Recycle) yaklaşımı tüketicilerde atık yönetimi anlamında ihtiyaç duyulan davranış değişikliği konusunda bir pusula görevi olarak ele alınabilir. Özü gereği geri dönüşüm de bir kaynak girdisi beklediği için çok masum duran bu kavramın öncelikler arasında en alt sırada konumlandırılması gerekir.

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

5R Prensipleri

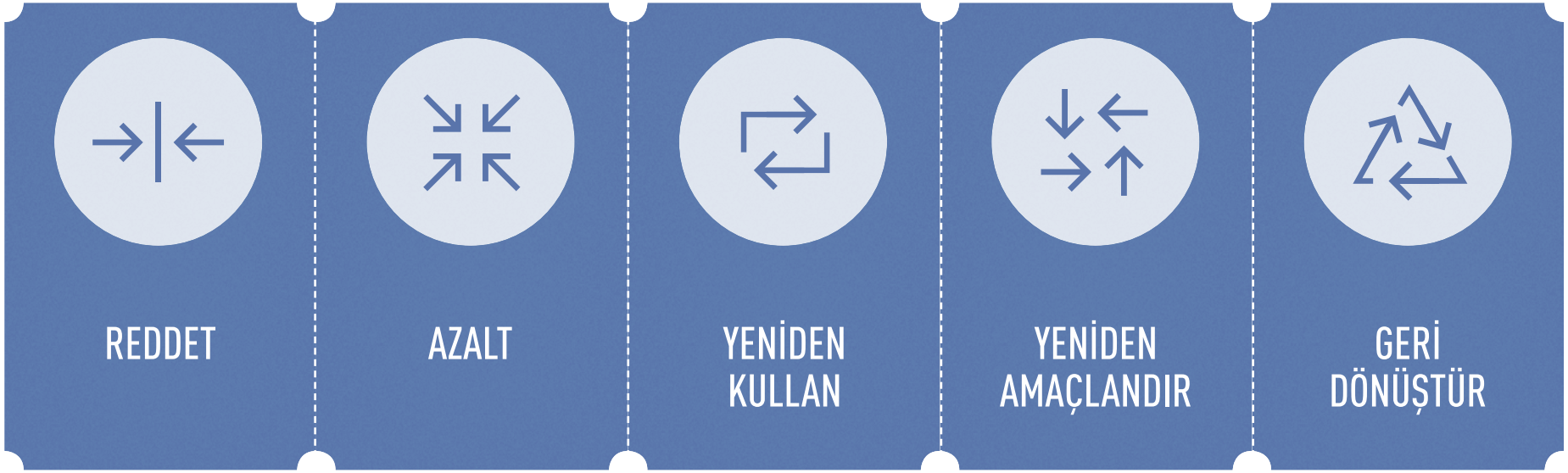

Yukarıda bahsedilen bu 5 ana başlık; (1) atık oluşumunun nedenlerinin sorgulanması ve böylece yaşam ve tüketim alışkanlıklarında değişikliklere yol açılması, (2) geri dönüşüme varıncaya kadarki atık oluşumunun aşamaları ile ilgili farkındalık oluşturulması ve bu bilgiler temelinde en baştan itibaren atık üretecek davranışlardan sakınılması, (3) böylelikle değişen tüketici alışkanları sonucu üretim süreçlerinin yeniden tasarlanması ile üretim ve tüketim modellerinde herkes için adil bir sistem kurulması temelinde şekillenmiştir.

"Satın aldığım ürün ya da hizmet savunduğum etik değerlere ve doğa ile uyumlu üretim süreçlerine uygun mu?", "Aldığım bu pantolona gerçekten ihtiyacım var mı?", "Bu çantayı daha uzun süre kullanmak için neler yapabilirim?"... Atık yönetimi, günlük yaşantıda sık karşılaşılan bu gibi sorulara verilen yanıtlarla başlar ve aşağıdaki adımlarla devam eder.

5R Prensipleri

1.1 Reddet (Refuse)

"Reddetmek" adımı ihtiyaç duyulmayan fakat pazarlama stratejileri dolayısıyla ihtiyaç yanılgısı oluşturan ürünlerin alımının reddedilmesi gerektiği fikrini temel alır. Burada tüketicinin bir ürünü almadan önce kriter olarak değerlendirebileceği temel sorular aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Bu ürüne gerçekten ihtiyacım var mı?
- Bu ürün yerine kullanabileceğim ve elimde mevcut olan bir ürün var mı?
- Bu ürünü ne kadar süre kullanımda tutabilirim?
- Bu ürün kullanımını tamamladığımda geri dönüştürebilir miyim?
- Bu ürüne farklı bir doğrultuda hayat verebilir miyim?

1.2 Azalt (Reduce)

Tüketicinin tüketim talebine bağlı şekilde ortaya çıkan karbon ayak izi, su tüketimi, paket atığı vb. birçok sonucu azaltmaya yönelik davranış geliştirmesini hedefleyen aşamadır. Ürün tercihi yapılırken ürünün yaşam döngüsüne dair faktörlerin göz önünde bulundurularak olumsuz sonuçları en aza indirecek şekilde karar verilmesi esastır. Belli bir durumda ihtiyaç fazlası ürün kullanımının önüne geçmeyi hedefleyen bu adım aynı zamanda ürün alımını ve buna bağlı paketleme atığını önleme misyonunu da taşır.

1.3 Yeniden Kullan (Reuse)

Bir ürünü tekrar tekrar kullanmak anlamına gelen yeniden kullan prensibi ürünün hayat döngüsünü uzatma hedefini taşır. Bir üründe bozulmalar dahi meydana gelse, mümkün olduğu sürece onarılarak yeniden kullanıma kazandırılmasını önerir. Üründe meydana gelen bozulma, yırtılma ya da delinme gibi hasarların çoğunlukla daha az kaynak kullanımı ile giderilmesi ve kullanımda tutulması ile daha sürdürülebilir yaşamı savunur.

5R Prensipleri

1.4 Yeniden Amaçlandır (Repurpose)

Yaygın olarak kullanılan birçok ürün birden fazla amaca hizmet eder. Bu adım mevcut formunda işlevini yerine getirmiş ve hayatını tamamlamış ürünlere farklı amaçlarda kullanılabilmeleri için yeniden hayat verilmesi ve bu ürünlerin kullanımda tutulmasını hedefler. İleri dönüşüm olarak da adlandırılan bu adım, depolama alanlarının sınırlarına ulaşması ve çıkan atık miktarıyla birlikte giderek daha önemli hale gelmektedir.

1.5 Geri Dönüştür (Recycle)

Geri dönüşüme kadarki aşamalar; gereksiz tüketimi reddetmek ve önlemek, ürün tercihlerini atığı azaltacak şekilde yapmak, halihazırdaki halleriyle ya da tamir edilerek, farklı amaçlarla yeniden ve tekrar tekrar kullanılabilecek ürünleri değerlendirmek ve böylece atık oluşumunun önüne geçmeyi hedefler. Geri dönüşüm ise zorunlu kalındığı noktada ürünleri geri dönüştürmek ve bunu yaparken geri dönüşümde kullanılan enerjiyi, tam olarak dönüşmeyen, yani aşağı dönüşen ürünleri de hesaba katmaksa sürdürülebilir atık yönetiminin son aşamasıdır.

Geri dönüşüm herhangi bir şekilde kullanımda tutulamayacak ürünlerin endüstriyel metotlar ile döngüsel ekonomiye katılmasını amaçlar. Bu aşamanın dışındaki döngüsel olmayan ve doğayı tahrip eden atıkların yakılması ya da yığınlar halinde bir araziye bırakılarak bertaraf edilmesi gibi uygulamalar bu kapsamın dışında kalmaktadır.

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Kapsayıcılık

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Kapsayıcılık

Kapsayıcılık; "normalleştirilen standartları" reddeden, bütün özellikleri ve nicelikleri barındırıp farklılıkları kabul ederek tüm insan çeşitliliğini mümkün kılan ve bu çeşitlilikten yararlanan bir metodolojidir. Toplumların yapıları gereği dışlanagelmiş bireyleri ve/veya grupları, yetkiyi paylaşacak şekilde süreçlere, faaliyetlere ve karar alımlarına doğal bir paydaş olarak dahil/entegre ederek katkılarına, var oluşlarına ve bakış açılarına değer vermeyi hedefler. Söz konusu insanlar olduğunda "normal" diye bir standart yoktur. Dolayısıyla kapsayıcı ortamlar, insanlara birer birey veya grup olarak oldukları gibi saygı duyar ve değer verir.

Kapsayıcılık çevredeki fiziksel, dijital, içeriksel ve sosyal engelleri olabildiğince azaltmaya ve ortadan kaldırmaya çalışarak, farklı özelliklere sahip bireylerin deneyimlerine ve ihtiyaçlarına cevap veren alanlar yaratır. Bir varlığın kapsayıcı bir perspektifte temsili veya oluşu ise çeşitlilik ile ilgilidir. Çeşitlilik ve kapsayıcılık birbirine bağlı iki kavramdır ancak bu iki kavram birbirinin yerine geçemez. Ayrıca kapsayıcılığı mümkün kılmak için her ne kadar çeşitlilik gerekli olsa da tek başına yeterli değildir. Pek çok farklı cinsiyet, ırk, milliyet, cinsel yönelim ve kimliğin var olduğu, ancak yalnızca belirli grupların bakış açılarına değer verilen veya herhangi bir yetki veya etkinin öncelikli olduğu bir ortam çeşitli olabilir, ancak kapsayıcı değildir. Kapsayıcılığı mümkün kılmak için insanları birleştiren ve bireyselliği kucaklayarak çeşitlilikten yararlanan deneyimler yaratılmalıdır.

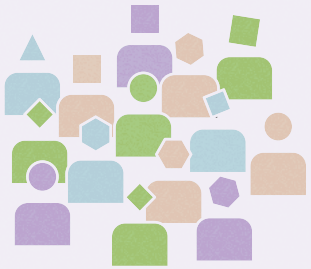

ÇEŞİTLİLİK

EŞİTLİK

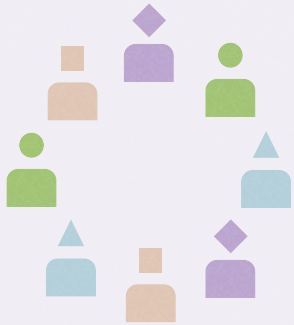

KAPSAYICILIK

1. Erişilebilirlik

"Erişilebilirlik bir amaç değil bir yolculuktur çünkü her etkinliğe göre değişiklik gösterir. Amaç erişilebilir olmak değil yola çıkmak olmalıdır."

Serim Berke Yarar
Erişilebilir Her Şey

Erişilebilirlik, sabit ve tek bir tanıma sahip olan bir kavram değildir; ele alındığı çerçeveye bağlı olarak çeşitli kaynaklarda çok farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Hatta ele alındığı kaynakların çoğunda "erişilebilirlik" teriminin herhangi bir tanımlaması geçmemekte veya bir tanımlamayla bağlantısı kurulamamaktadır. Bu rehber kapsamında erişilebilirlik kavramı, herhangi bir ürün, hizmet, ortam ve sistem, kısacası bireye dokunan her alan, için fiziksel, dijital ve sosyal bütün engelleri ve sosyo-ekonomik kısıtlamaları ortadan kaldırarak herkes için ulaşılabilirliğin, anlaşılabilirliğin ve uygulanabilirliğinin sağlanması olarak ele alınmıştır. Herhangi bir tanımlama ile kısıtlanamamasının yanı sıra erişilebilirlik bir insan hakkı ve toplumsal gelişim kriteridir. Ayrıca bu kavram cinsiyet, eşitlik ve insan hakları başlığı altında konumlandırılarak fiziksel, içeriksel ve sosyal erişilebilirlik olarak üç düzeyde incelenebilir. [11]

Günlük hayatta kapsayıcılık ve erişilebilirlik kavramları birbirine sıkça karıştırılmaktadır. Kapsayıcılık kısaca tüm çeşitliliği mümkün kılan bir metodoloji olarak düşünüldüğünde erişilebilirlik ise onun bir çıktısı olacaktır. Kapsayıcılık ilkesi gözetilerek yapılacak hizmetler, oluşturulacak ortam ve sistemler; toplum içerisinde var olan tüm bireyleri dahil ederek çeşitlilikten yararlanacaktır.

11 Erişilebilir Her Şey. Erişim 2022, https://www.erisilebilirhersey.com/

01
KOSE Rehberi Nedir?

02
Etkinlik Türleri

03
Deneyim Metni

04
Anket Çalışması

05
Hak Temelli Yaklaşım

06
Çocuk Hakları

07
Doğayla Uyum

08
Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm

09
Kapsayıcılık

10
Kontrol Listeleri

2. Engellilik mi engellenmek mi?

"Engeller toplum tarafından yaratılır ve engellenen bireyler için uygun koşullar yaratıldığında ortadan kalkar."

Sadriye Görece
BlindLook

Engellilik oldukça dinamik, kompleks, pek çok boyutta ele alınması gereken ve kavramsallaştırmasının sürekli dönüştüğü (ya da düşünülme şeklinin evrildiği) bir olgudur. Önceleri sadece tıbbi ve bireye indirgenerek ele alınan bu olgu günümüzde sosyal açıdan da ele alınmaya başlanmıştır. "Tıbbi model" bireylerin engellilik durumlarını yalnızca o kişilerin bedeni sınırlarında ele alırken "sosyal model" ise engelli bireyleri içinde yaşadıkları çevreyle etkileşimleri bağlamında konumlandırır; bireylerin gerekli erişilebilirlik düzenlenmelerinin yapılmaması sonucu hayatlarında engellenmelerini ele alır. İlk bakışta bu iki model arasında bir zıtlık var gibi görünse toplumsal engellerin kaldırılabilmesi için bu iki modelin birlikte dengeli bir şekilde ele alınması gerekir.

Sosyal modele göre engellilik durumu bireylerin toplum ile etkileştiği noktalarda ortaya çıkar. Fiziksel, içeriksel ve sosyal engeller aynı zamanda toplumsal sorunlardır. Örneğin tekerlekli sandalye kullanan bir bireyin eksik erişilebilirlik düzenlemeleri sebebiyle otobüse binememesi toplumsal bir engeldir. Toplumsal engeller, sosyal ve toplumsal mekanizmalarda uygulanmayan erişilebilirlik düzenlemeleri sebebiyle bireyin bilgiye, eğitime, politikaya, hukuki haklara vb. ulaşamaması sonucu fiziksel, bilişsel, davranışsal, ruhsal ve sosyal farklılıklar yaşamasıdır. Sonuç olarak engelli bireylerin hak ve özgürlüklerine erişiminin, toplumsal hayata dahil olmalarının, güvenli bir ortamda yaşamlarını saygı görerek idame ettirmelerinin önündeki engeller multidisipliner, yapısal ve kapsayıcı süreçlerle geliştirilmiş erişilebilirlik düzenlemeleri ile aşılabilir.

3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

"Kanunda eşitlik kavramının geçmesi ne yazık ki gerçek hayatta eşitliğin sağlandığı anlamına gelmiyor. Pratikte de toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak, aksiyon alınması gereken elzem konulardan biri."

İlayda Eskitaşçıoğlu
Konuşmamız Gerek Derneği

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet terimleri, çoğu kültürde aynı anlamda kullanılıyor olsa da biyolojik ve toplumsal yönden farklı anlamlar taşımaktadır. Cinsiyet, kromozomlar, hormonlar ve üreme organları gibi kadın ve erkek arasındaki biyolojik, fizyolojik ve genetik farklılıkları; toplumsal cinsiyet ise farklı cinsel kimlikler arasındaki normlar, ilişkiler ve atanmış roller gibi kadın ve erkeklerin toplum tarafından sosyal olarak inşa edilmiş özelliklerini ifade eder. Kısacası toplumsal cinsiyet toplum ve kültürün cinsel kimlikler için yüklediği anlam ve onlardan beklentileridir.

Toplumsal cinsiyet kavramı, toplumdaki farklı cinselliklerin kurgulanmışlıklarını vurgular ve zaman içerisinde veya farklı toplum ve kültürlerde yaşanan siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, eğitimsel ve iletişim alanlardaki değişim ve dönüşümler sonucu toplumsal cinsiyetin değişebileceğini varsayar.

Toplumsal cinsiyet eşitliği ise, tüm cinsel yönelimlerden bireylerin her alanda eşit haklara ve fırsatlara sahip olacağı ortamın sağlanması için bütün toplumsal ve siyasal engellerin ortadan kaldırılmasını sağlayacak erişilebilirlik düzenlemeleri ile ilgilidir ancak tek bir perspektiften tanımlanamayacak kadar çok boyutlu bir kavramdır. Tanım dünya görüşü, eşitlik konusundaki genel yaklaşım, eşitlik yaklaşımı içerisinde toplumsal cinsiyet eşitliğine verilen önem ve değere göre farklılık gösterir. Bu sebeple bu kavramı açıklamak için tek bir tanım kullanmaktansa bazı farklı özelliklerine değinmek ve onları tanımlamak daha açıklayıcı olacaktır.

3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Eşit koşullar, eşit muamele ve eşit fırsat vurgusu

Toplumsal cinsiyet eşitliği bireyin cinsiyet kimliği, cinsel yönelimi, cinsiyet ifadesi ve cinsiyet çeşitliliğinden bağımsız olarak tüm haklardan, hizmetlerden ve kaynaklardan eşit biçimde yararlanamasını hedefler. Bu kavram, çocuklar da dahil olmak üzere tüm bireylerin, içinde bulundukları toplumun ekonomik, sosyal, kültürel ve politik süreçlerinden faydalanmaları ve bu gibi süreçlere dahil olmaları için eşit koşullara sahip olduklarını anlatır ve bu bağlamda insan haklarına da atıfta bulunur.[12]

Toplumsal cinsiyet kimliği vurgusu

Toplumsal cinsiyet eşitliği, her cinsiyetin aynı olacağı anlamına gelmez. Herhangi bir cinsiyet çeşitliliğinden bireyin haklarının, sorumluluklarının, potansiyellerinin ve fırsatlarının ikili cinsiyet kavramına bağlı olmadığı anlamına gelir.

Güç yapılarını değiştirme vurgusu

Toplumsal cinsiyet eşitliği, cinsiyet çeşitlilikleri arasında eşit olmayan güç ve fırsat eşitliğinin devamını sağlayan yapıları değiştirme stratejisidir. Biyolojik farklılıklar ile değil, farklı cinsel kimliklere sahip bireylerin toplumdaki eşit olmayan konumlarıyla ilişkili olduğu kadar bireylerin çalışma durumu, ekonomik gelir, eğitim, sağlık, politika, sosyal normlar, alışkanlıklar, haklarının kullanımı gibi başlıca sosyal ve kültürel farklılıklarla ilgilenir.[13]

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kimler etkilenir?

Kadınlar ve LGBTİ+'lar cinsiyet kimliği, cinsel yönelim cinsiyet ifadesi ve cinsiyet çeşitliliğinden dolayı ayrımcılığa ve toplumsal cinsiyet temelli şiddete maruz kalırlar. Kadınlar, trans ve cinsiyet çeşitliliği olan insanlar, çocuklar ve aileler, kısacası birçok birey toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden etkilenir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması toplumda daha güvenli ve sağlıklı bir yaşam alanı sunmak ile beraber daha sürdürülebilir bir dünyanın var olması için de gerekli bir temeldir. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması çeşitlilikten yararlanan kapsayıcı ve üretken ortamlar yaratılmasını destekleyecektir.

12 Prof. Dr. Yıldız Ecevit, *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temel Kavramları* (2021)

13 Age, 25

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

Kontrol Listeleri

1. Çocuk Katılımı ve Çocuk Güvenliği Kontrol Listesi

ETKİNLİK ÖNCESİNDE

Çocuk Katılımı	
( )	Etkinliğe çocuk katılımı sağlamanın amacına bakıldı mı?
( )	Çocukların katılmaları ve dile getirecekleri görüşler ile toplantının amacı ve sonuçları arasındaki ilişki herkes için açık ve net mi?
( )	• Çocuklar bu konuda bilgilendirildi mi?
Güvenlik	
( )	Etkinliğin yapıldığı ortamda çocukların can güvenliğini tehlikeye atabilecek fiziksel koşulların denetimi yapıldı mı? (Elektrik kaçağı, kaygan zemin, sivri/kesici köşeler vb.)
( )	Çocukların kendilerini güvende hissedecekleri bir ortam sağlandı mı?
( )	• Etkinlik alanına, etkinliğin süresine / zamanına; kullanılacak materyallere veya yöntemlere ilişkin ihtiyaçlar kontrol edildi mi?
( )	• Travmatik, hassas ve tetikleyici unsurlara sahip içeriklerin bulunmamasına özen gösterildi mi?
( )	Çocuklara zarar verebilecek veya onları tehlikeye sokabilecek durumların önlenmesi için gereklilikler yerine getirildi mi?
( )	• Etkinlik sırasında çocuğun yaşını, gelişimini ve ihtiyaçlarını dikkate alarak olası riskleri minimuma indirmek üzere gerekli çalışmalar yapıldı mı?
( )	• Etkinlik sırasında herhangi bir çocuk, sözlü veya fiziksel herhangi bir şekilde şiddete maruz kalırsa; çocuklara karşı herhangi bir hak ya da güvenlik ihlaline tanık olunursa etkinlik düzenleyicilerin izleyeceği protokol konusunda anlaşıldı mı?
( )	• Çocuklar bu konuda bilgilendirildi mi?
( )	Etkinlik öncesi etkinliğe katılım, video/fotograf çekimi için çocuklardan sözlü ve belirli bir yaştan sonra yazılı, bakımından sorumlu kişilerden de yazılı onam alındı mı?
( )	Etkinlik kolaylaştırıcıları ve yürütücüleri çocukların dahil olduğu bir etkinlik yapmak konusunda yetkin mi?
( )	• Eğer değillerse kendilerine çocuk katılımı ve güvenliği hakkında gerekli bilgiler verildi mi?

1. Çocuk Katılımı ve Çocuk Güvenliği Kontrol Listesi

ETKİNLİK ÖNCESİNDE

İletişim Çalışması	
( )	Çocuklar etkinliğin kimin tarafından (kuruluş ve o kuruluşu oluşturan kişiler ve etkinlikte bulunacak kişiler) düzenlendiği, amacı, yöntemi konusunda etkinlik öncesinde bilgilendirildiler mi?
( )	Düzenlenen etkinliğin çocuklara da duyurulması hedefleniyor mu? Eğer hedefleniyorsa çocuk dostu olması konusunda çalışıldı mı? Bunun için alanda uzman bir bireyden destek alındı mı?
( )	Etkinliğin içeriği hakkında detaylı bilgilendirme yapıldı mı?
( )	• Bu duyurunun hangi yaş aralığındaki çocuklar için ne kadar uygun olduğuna dikkat edildi mi?
( )	• Etkinliğin amacı, içeriği, yeri, zamanı ve ne kadar süreceği gibi gerekli bilgiler çocuklara verildi mi?
Çocuklara Yaklaşım	
( )	Çocukların, istemedikleri takdirde etkinlik alanında bulunmama, oyun oynama, güvenli bir alanda vakit geçirme gibi ihtiyaçları gibi hakları olduğu göz önünde bulunduruldu mu? Bu konuda çocuklar bilgilendirildi mi?
( )	• Çocukların her soruya cevap vermek veya yorum yapmakla yükümlü olmadıkları, "hayır" deme hakları olduğu göz önünde bulunduruluyor mu? Bu durum çocuklarla paylaşılıyor mu?
( )	Her etkinlikte, her katılımcıya katkı sağlama amacı güdülmediği gibi, çocuklara da katkı sağlamanın dışında onların katkı sağlayabileceği alanlara yer açıldı mı?

1. Çocuk Katılımı ve Çocuk Güvenliği Kontrol Listesi

ETKİNLİK SIRASINDA

Güvenlik	
( )	Çocuklara etkinlik için kullanılan kaynaklar ve kaynak kullanım yöntemi, sonuçları ve sonuçların kullanılacağı yerler, bu gibi konularda bilgi edinme yöntemleri, bir itiraz, soru veya önerileri varsa iletebilecekleri yerler hakkında bilgilendirildi mi?
( )	Herhangi bir yetişkin, hangi meslekten veya hangi amaçla olursa olsun çocuklarla birebir görüşme, buluşma, röportaj yapma gibi teklifler etmemeye dikkat etti mi? Bununla ilgili önlemler, hatırlatmalar yapıldı mı?
( )	• Yetişkinler ve çocukların birebir görüşmesi gereken istisnai durumlarda aile onayı alındı mı?
( )	Çevrim içi düzenlenen etkinliklerde bir çocuk katılımcı ile iletişime geçilmek istendiğinde sohbet kısmındaki "herkese" seçeneği kullanılıp, doğrudan iletişime geçmemeye dikkat edildi mi?
( )	Hem konuşmacı çocukların kendilerinden hem de bakım verenlerinden etkinlik sırasında haber verilerek fotoğraflarının çekileceğine ve etkinliğin video kaydının yapılacağına dair onamları alındı mı?
( )	Onam alınmış olsa dahi önceden izin almadan/haber vermeden çocukların ekran görüntülerini çekmekten, kaydetmekten ve sosyal meyda iletilerinde/diğer belgelerde bulundukları yeri, ad-soyadını veya onların tanınmasını sağlayacak diğer verileri belirtmekten uzak duruldu mu?
( )	Onam formu alınan çocuklar ve aileleri, beyan ettikleri fikirler, çekilen fotoğraflar ve video kayıtları gibi görsel materyallerin nerede ve nasıl kullanılacağı hakkında bilgilendirildi mi?
( )	Çocukların bedensel söz haklarına saygı gösterildi mi? Çocukların onayı olmadan onlara fiziksel temasta bulunmaktan kaçınıldı mı ?
( )	• Etkinlik sırasında herhangi bir çocukla baş başa kalınmaması için gerekli önlemler alındı mı?

1. Çocuk Katılımı ve Çocuk Güvenliği Kontrol Listesi

ETKİNLİK SIRASINDA

Çocuklara Yaklaşım	
( )	Çocuklar üzerinde katılım ve fikir beyan etme baskısı oluşmamasına dikkat ediliyor mu? Bir diğer deyişle, gönüllü katılımları esas alınıyor mu?
( )	Her çocuğun içerisinde bulunduğu çevreden bağımsız olarak kendi deneyimini aktarması önemseniyor mu? (Örneğin içinde bulundukları gruplardan, okullarından ve kurumlardan bağımsız.)
( )	Çocukların her soruya cevap vermek veya yorum yapmakla yükümlü olmadıkları, "Hayır" deme hakları olduğu göz önünde bulunduruluyor mu? Bu durum çocuklarla paylaşılıyor mu?
( )	Etkinliğe katılan çocuk katılımcılara sempatiyle değil saygıyla yaklaşılıyor mu? (Örneğin büyümüş de küçülmüş, ah ne kadar akıllı, laflara baksana neler söylüyor!" gibi söylemler doğru değildir.)
( )	Çevrimiçi ortamlarda çocukların kendi görsel ve isimlerini kullanmaları konusunda doğabilecek riskler çocuklarla paylaşıldı mı ve çocuklar bu konuda bilgilendirildi mi?
( )	İletişim kanallarında çocukları ötekileştiren ayrımcı görsel ve yazılı materyaller kullanılmamasına dikkat ediliyor mu?
( )	Çocuklarla çalışırken hiyerarşik olmayan, yapıcı, şiddetsiz ve kapsayıcı tutumlar sergilenmesine dikkat ediliyor mu?
( )	• Etkinlikte kullanılan dilin destekleyici olmasına, ayrımcı ifade ve söylemlerden kaçınılmasına dikkat ediliyor mu?
( )	• Fiziksel ve özellikle çevrimiçi platformlar üzerinden gerçekleşen etkinlikler sırasında doğru iletişim kurabilmek adına soru sormak veya yorumda bulunmak gibi katkı sağlamak gereken durumlar olabilir. Bu durumlarda kullanılan dilin anlaşılır ve sade olmasına dikkat ediliyor mu?

1. Çocuk Katılımı ve Çocuk Güvenliği Kontrol Listesi

ETKİNLİK SONRASINDA

Çocuklarla İletişim	
( )	Etkinlik amacına uygun şekilde gerçekleştirildi mi? Devam niteliğinde etkinliklere ihtiyaç var mı? Bu konuda çocuklardan gelen bir öneri oldu mu?
( )	• Çocuklardan gelen bir öneri olması durumunda bir sonraki süreç tanımlandı mı? Bu sürecin nasıl ilerleyeceği konusunda çocuklara danışıldı mı?
( )	• Devam eden süreçte yapılması planlanan işler konusunda sorumlu kişiler/kurumlar belirlendi mi? Takip süreci kararlaştırıldı mı?
( )	Etkinliğin çıktıları ve iletildiyse etkinlik sırasında çocuklardan gelen görüşler dokümante edildi mi?
( )	• Etkinlik sonrası çocukların değerlendirmeleri alınırken uygun iletişim yöntemlerinin kullanılmasına dikkat edildi mi?
( )	• Çocuklardan gelen görüş ve öneriler doğrultusunda gelecek etkinliklerde yapılabilecek ilgili düzenlemeler kararlaştırıldı mı?

1. Çocuk Katılımı ve Çocuk Güvenliği Kontrol Listesi

ETKİNLİK SONRASINDA

Çıktıların Paylaşılması ve İletişimi	
( )	Söylenen sözler ve görüntülerin bir kişiye ait olduğu açıkça belli olacak biçimde kullanılacağı hallerde genel olarak kayıt onamı alınmış olsa bile, ayrıca bu görüntü ve sözler ile ilgili onam alındı mı?
( )	Etkinlik hakkında haber, röportaj gibi bir iletişim planlanıyorsa, yayınlanması öncesinde çocukların nasıl temsil edileceği ile ilgili kontroller yapıldı mı?
( )	Çocuklardan gelen görüş ve önerilerin hangi şekilde sunulacağı/yansıtılacağı kararlaştırıldı mı?
( )	• Çocukların isimleri, soyisimleri, yaşları gibi kişisel bilgileri planlanan iletişimlerde kullanılacak mı?
( )	• Kullanılması durumunda çocuklara ve bakımından sorumlu kişilere gerekli bilgilerin verilmesine dikkat edildi mi?
( )	• Oluşturulan materyallerde çocukların görüşleri anonim olmadan paylaşılacaksa bu durumdan doğabilecek olası tehlikeler göz önüne alındı mı, durumun çocuklar üzerindeki etki düzeyi tespit edildi mi? Bu konuda gerekli tedbirler özenle alındı mı?
( )	• İletilen görüşlerin hangi dil ve bağlamda, ne kadar kapsamlı ve açık şekilde paylaşılacağıyla ilgili çocuklara ve bakımından sorumlu kişilere bilgi verildi mi?
( )	• Bu görüşlerin hangi dil ve bağlamda, ne kadar kapsamlı ve açık şekilde paylaşılacağı konusunda çocuklara ve bakımından sorumlu kişilere bilgi verildi mi?
( )	Etkinlik sonrası oluşturulan rapor, kitapçık, video ya da benzeri materyallerin final hali çocuklar ve bakımından sorumlu kişiler ile paylaşıldı mı?
( )	Etkinlik sonrasında oluşturulan bu materyallerin planlanmayan bir mecrada kullanımı söz konusu mu?
( )	• Kullanılması durumunda çocuklar ve bakımından sorumlu kişiler bu konu hakkında bilgilendirildi mi, gerekli onay süreci takip edildi mi?

2. Doğayla Uyum ve Atık Yönetimi Kontrol Listesi

ETKİNLİK ÖNCESİNDE

Mekânın Belirlenmesi/ Konu Başlığıyla İlişkisi	
( )	Etkinliğin gerçekleşeceği alana karar verirken öncesinde çevrimiçi platformlar düşünüldü mü, çevrimiçi etkinlik fikirleri göz önünde bulunduruldu mu?
( )	Fiziksel bir etkinlik ise mekân, ekolojik ayak izinin olabilecek minimum düzeyde tutulması göz önünde bulundurularak seçildi mi?
( )	• Bu mekâna doğa dostu ulaşım araçları-yolları mevcut mu, eğer değilse doğa dostu alternatifler/çözümler geliştirilebilir mi?
( )	Etkinlik alanın diğer habitatlara (orman, sulak alan gibi) olası etkileri gözetildi mi, alanın çevresinde etkinlikten olumsuz etkilenebilecek bir habitat var mı?
( )	• Söz konusu habitat üzerinde çalışan bir uzmanın görüşleri alındı mı?
( )	Etkinlik yeri ve zamanı planlanırken alanda yaşayan canlıların üreme dönemleri, göç hareketleri gibi hassas dönemler göz önünde bulunduruldu mu?
( )	• Etkinlik yeri ve zamanı planlanırken göç dönemi alanını kullanan canlılar göz önünde bulunduruldu mu?
( )	Etkinlik alanın enerji ve su verimliliği konusunda ön değerlendirmesi yapıldı mı?
( )	Etkinliğin yapılacağı alanda kullanılan enerjinin doğa dostu bir biçimde üretilip üretilmediği tespit edildi mi?
( )	Etkinlik yapmayı planladığınız alan doğa ile uyum kapsamında etik prensipleriniz ve çalışma alanınızla uyumlu mu?
( )	Mekân belirlendikten sonra alana hâkim olan ve etkinlik esnasında doğa ile uyum kısmından sorumlu olacak bir "Etkinlik Kolaylaştırıcısı" belirlendi mi?

2. Doğayla Uyum ve Atık Yönetimi Kontrol Listesi

ETKİNLİK ÖNCESİNDE

Ayak İzleri

( ) Etkinlikte kullanılacak ürünlerin seçimi yapılırken ürünlerin tüketiciyle buluşana kadar olan ayak izlerinin takip edilebilirliği göz önüne alındı mı?

( ) Etkinlikte kullanılacak ürünlerin seçimi yapılırken adil, ekolojik, sürdürülebilir tercihler yapıldı mı?

( ) Etkinlikte kullanılacak ürünlerin her birinin etkinlik sonrasında etki hesaplaması yapmak üzere su ayak izi, karbon ayak izi ve ekolojik ayak izi ile ilgili "ürün - ayak izi listesi" yapıldı mı?

( ) Etkinlikte kullanılması beklenerek hazırlanan ürünlerin toplam miktarı kaydedildi mi?

Atık Yönetimi

( ) Etkinlik öncesinde, etkinlik süresince oluşturulabilecek atık miktarını en aza indirmek için önlem alındı mı?

( ) Etkinlik sırasında çıkarılabilecek atıkların ayrıştırılarak geri veya ileri dönüştürülmesi adına planlama yapıldı mı?

( ) Etkinlikte yiyecek / içecek gibi ikramları varsa, atık yaratmayan bir sistem düşünüldü mü?

( ) İkramlar ambalajsız, karbon ve su ayak izi düşük, yerel ürünlerden seçildi mi?

( ) Oluşabilecek atıkların ayrıştırılması ve dönüşümü ile ilgili belediye gibi alakalı kurumlar ile görüşüldü mü?

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

2. Doğayla Uyum ve Atık Yönetimi Kontrol Listesi

ETKİNLİK ÖNCESİNDE

Tanıtım ve İletişim Ürünleri	
( )	Üretilmesi ve kullanılması düşünülen materyallerin hangilerine, gerçekten ne kadar ihtiyaç olduğuna karar verildi mi?
( )	Dijital tanıtım materyallerine öncelik verildi mi?
( )	Malzeme seçerken çözünebilir, geri veya ileri dönüştürülebilir tercihler yapıldı mı?
( )	Tüketime özendirici söylem ve tutumlardan kaçınıldı mı?
( )	Tanıtım ve program için atık oluşturmayacak tasarımlar düşünüldü mü?
( )	İletişim ve adres gibi bilgiler atık yaratmayacak bir yolla mı paylaşılıyor?
( )	Etkinlik için kullanılan malzemelerde tarih, isim vb. bilgiler içermeyen materyallerin tekrar kullanılmak üzere saklanabileceği göz önüne alındı mı?
( )	Doğa ile uyumlu bir etkinlik planlarken kullanılan materyallerde, iletişim ürünlerinde ve özellikle yapılan işbirliklerinde yeşil aklama yapılmadığından emin oldu mu?

2. Doğayla Uyum ve Atık Yönetimi Kontrol Listesi

ETKİNLİK ÖNCESİNDE

Kayıt Sonrası Bilgilendirme	
( )	Etkinlik sırasındaki tüketimler göz önüne alınarak katılımcıların yanlarında getirmeleri gereken, ihtiyaç duyabileceği araç ve gereçler konusunda bilgi verildi mi?
( )	Katılımcıların su doldurabilecekleri alanlar sağlandı mı? Sağlandıysa, bu bilgi katılımcılarla paylaşılıp kendi dayanıklı bardak, matara veya termoslarını getirmeleri istendi mi?
( )	Katılımcıların tek kullanımlık ürünleri tercih etmemeleri önerildi mi?
( )	Açık hava etkinliği ise, katılımcılardan hava durumuna göre tek kullanımlık olmayacak şekilde dayanıklı şapka, yağmurluk, rüzgârlık getirmeleri istendi mi veya "ihtiyaçları olabileceği belirtildi mi?"
( )	Bisiklet yolları veya toplu taşıma araçları gibi karbon ayak izini göz önünde bulunduran, alternatif ulaşım olanakları gözden geçirilerek katılımcılarla paylaşıldı mı?

2. Doğayla Uyum ve Atık Yönetimi Kontrol Listesi

ETKİNLİK SIRASINDA

Kaynak Tüketimi	
( )	Enerji tüketiminden kaçınılıyor mu?
( )	Atık oluşturacak tüketimlerin minimumda tutulmasına özen gösteriliyor mu?
( )	Etkinlik öncesi belirlenen tüketim planlamalarına uyuluyor mu?
Ekosisteme Saygı / Uyum	
( )	Etkinlik alanı diğer canlıların yaşam alanlarına yakın ise etkinlikten kaynaklı ses ve ışık miktarının onların düzenini etkilemeyecek bir seviyede olmasına dikkat ediliyor mu?
( )	Etkinlik öncesi paylaşılan yönergelere uyuluyor mu? Süreçte kurallar hatırlatılıyor mu?
( )	Ekosisteme, bir diğer deyişle canlı ve cansız unsurların tamamına herhangi bir müdahale olmaması için gerekli yönergelere uyuluyor mu?
( )	• Ekosistemi tahrip edecek davranışlardan kaçınılıyor mu? (Bitki örtüsünün, toprak vb. bütünlüğünün korunması gibi.)
( )	• Etkinlik doğal alanda gerçekleşiyorsa alana ait canlı ve cansız unsurların bölgeden çıkarılmamasına dikkat ediliyor mu?
( )	• Etkinlik doğal alanda gerçekleşiyorsa alana ait olmayan canlı ve cansız unsurların bölgeye sokulmamasına dikkat ediliyor mu?
( )	• Çöplerin doğada bırakılmamasına dikkat ediliyor mu?

2. Doğayla Uyum ve Atık Yönetimi Kontrol Listesi

ETKİNLİK SIRASINDA

( ) Atıkların doğru ayrıştırılması için yönlendirmeler yapılıyor mu?

( ) "Etkinlik Kolaylaştırıcısı", yapılan ihlallere karşı belirlenen ilkeler doğrultusunda müdahalede bulunuyor mu?

Etki Takibi

( ) Etki değerlendirmesi yapabilmek için gerekli veriler toplanıyor ve şeffaf bir şekilde paylaşılıyor mu?

( ) • Tüketilen elektrik (kWh)

( ) • Tüketilen su miktarı (L)

( ) • Gıda tüketim miktarı (kg)

( ) • Plastik, alüminyum vb. çıkan tüm atıkların miktarı (kg)

2. Doğayla Uyum ve Atık Yönetimi Kontrol Listesi

ETKİNLİK SONRASINDA

Etki Takibi

( ) Etkinlik sırasında ne kadar tüketim (elektrik,su,gıda,plastik gibi) yapıldığı raporlandı mı?

( ) • Etkinlik sonuna gelindiğinde etkinlikte kullanılması beklenerek hazırlanan ürünlerin ne kadarının kullanıldığı kaydedildi mi?

( ) • Katılımcı başı karbon ayak izi hesaplaması yapıldı mı?

( ) Etkinlik sırasında ne kadar atık çıktığı raporlandı mı?

( ) • Etkinlik sırasında ortaya çıkan atığın kadarının geri dönüştürülebilir (kağıt/ plastik/ ambalaj atığı vb.), ileri dönüştürülebilir, kompost yapılabilir veya imha edilecek atık olduğu raporlandı mı?

Dönüşüm Raporlaması

( ) Etkinlik sırasında oluşan atıkların geri dönüşüme gönderilmek üzere atıklar ayrıştırıldı mı?

( ) Ayrıştırılan atıklar tür ve hacmine göre raporlandı mı?

( ) Atıklar ilgili geri dönüşüm tesislerine ulaştırıldı mı?

( ) Tekrar kullanılmak üzere korunması planlanan materyallerin uygun koşullar altında depolaması sağlandı mı?

2. Doğayla Uyum ve Atık Yönetimi Kontrol Listesi

ETKİNLİK SONRASINDA

Etkinlik Sonrası Bilgilendirme	
( )	Etkinlik sırasında gelen görüşler ya da etkinliğin çıktıları toplandı mı? Gelen görüşler analiz edildi mi?
( )	Raporlanan bilgiler etkinlik katılımcıları ile açık ve anlaşılır şekilde paylaşıldı mı?
( )	İletişim aracı olarak yazılı formdansa dijital platformlar tercih edildi mi?

3. Kapsayıcılık Kontrol Listesi

Bütçe Düzenlemesi	
( )	Kapsayıcılık ve erişilebilirlik düzenlemeleri için yeterli bütçe var mı?
( )	• Özel ihtiyaç durumunda ulaşım masrafları eklendi mi?
( )	• İhtiyaç duyulabilecek çevrim içi platform eklentileri var mı?
( )	• Fiziksel, içeriksel ve sosyal erişilebilirlik düzenlemeleri için kaynak ayrıldı mı?
( )	Etkinlik planlanırken öncelikli olarak yerel olanaklar (fon kaynakları, sponsorluklar ve işbirlikleri) değerlendirildi mi?
( )	Etkinlik organizasyonu ve sırasında çalışan bireylerin ödeneği refah seviyesine uygun ve adil şekilde etkinlik bütçesine eklendi mi?
( )	Ücretli bir etkinlik ise etkinlik ücreti belirlenirken herkes için uygun ve erişilebilir olmasına özen gösterildi mi?
( )	Kısmen yüksek ücretli bir etkinlik ise çeşitli grupların (öğrenciler, çalışmayan bireyler, emekli bireyler, engelli bireyler, çocuklar) erişimi için ücret konusunda kolaylık sağlandı mı?
( )	Etkinlikte konuşmacılara ücret veriliyor ise cinsiyet farkı gözetmeden eşit ücret verildi mi?

3. Kapsayıcılık Kontrol Listesi

Katılımcı ve Konuşmacı Profili	
( )	Etkinlik katılımcılarınız kimleri kapsıyor? Katılımcılar doğrultusunda olası özel gereksinimler belirlendi mi?
( )	• Yaşlı bireyler
( )	• Çocuklar
( )	• Engelli bireyler
( )	• Azınlık gruplar
( )	• Ana dili etkinlik dilinden farklı olan bireyler
( )	Katılımcı ve konuşmacı profilleri oluşturulurken cinsiyet eşitliği ve yaş çeşitliliği göz önünde bulunduruldu mu?

3. Kapsayıcılık Kontrol Listesi

Etkinlik Planlaması Yapılırken Gözetilen Gruplar	
( )	Etkinlik planlaması hangi erişilebilirlik (fiziksel, içeriksel ve sosyal) ihtiyacı olan bireyler gözetilerek yapıldı?
( )	• Görme farklılıklarına sahip bireyler (Kör, az görme engelli, renk körlüğü)
( )	• Duyma farklılıklarına sahip bireyler (Sağır, işitme engelli)
( )	• Motor becerisi farklılıklarına sahip bireyler (Serebral palsi, kas hasarları, omurilik hasarları, parkinson, temel titreme bulguları)
( )	• Bilişsel farklılıklara sahip bireyler
( )	• Kriz geçirebilen bireyler (Otizm, epilepsi)
( )	• Geçici/durumsal farklılıklara sahip bireyler (Sakatlık geçiren bireyler, hamile bireyler, yaşlılar)
( )	• Katılımcı ve konuşmacıların özel ihtiyaçları gözetildi mi?

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

3. Kapsayıcılık Kontrol Listesi

Etkinlik Tanıtım Platformlarının Kapsayıcılığı ve Erişilebilirliği

( ) Etkinlik iletişiminde ve etkinlik sırasında kullanılacak dil kapsayıcı mı ve toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetiyor mu?

( ) Katılımcıların etkinlik kaydı alınırken cinsiyet kimliklerini beyan konusunda esnek ve kapsayıcı bir form hazırlandı mı?

( ) Duyuru çeşitli kanallardan farklı kitlelerin ulaşabileceği, erişilebilir bir şekilde yapıldı mı?

( ) Hedef grupların ihtiyaçlarına yönelik farklı tanıtım yöntemleri kullanıldı mı?

( ) Web sitesi ve dijital içerikler ekran okuyucuya uygun formatta oluşturuldu mu?

( ) Görsellere ve fotoğraflara, okuyuculara uygun formatta alt metin eklendi mi?

( ) Videolara gerekiyorsa sesli betimleme ve altyazı eklendi mi?

( ) Dil engeli olan kişiler için farklı dil olanakları sunuldu mu?

( ) Erişilebilirlik düzenlemeleri etkinlik tanıtım materyallerinde yer alıyor mu?

( ) Düzenlenen etkinliğin bir KOSE etkinliği olduğu katılımcılara iletildi mi?

01 KOSE Rehberi Nedir?
02 Etkinlik Türleri
03 Deneyim Metni
04 Anket Çalışması
05 Hak Temelli Yaklaşım
06 Çocuk Hakları
07 Doğayla Uyum
08 Atık Yönetimi & İleri Dönüşüm
09 Kapsayıcılık
10 Kontrol Listeleri

3. Kapsayıcılık Kontrol Listesi

Bilet Alma ve Kayıt Platformlarının Erişilebilirliği

( ) Etkinlik kayıt/başvuru formuna dijital ve fiziksel erişim sağlandı mı?

( ) Bilet almak için çevrim içi ve fiziksel seçenekler sunuldu mu?

( ) Bilet alımında ve kayıt aşamasında telefonla yardımcı olabilecek ve süreci asiste edebilecek kişilerin yer aldığı bir sistem kuruldu mu?

( ) • Bu destek sistemlerinde sağır ve az duyan bireylerin ihtiyaçları gözetildi mi? (örneğin, işaret dili bilen asistan veya video aracılığıyla konuşabilme olanağı).

( ) • Bilet içeriği okunabilecek şekilde oluşturuldu mu? (Resim olarak değil, alt metinli veya full-text pdf olarak)

( ) Kayıt formunda katılımcıların etkinlik süresince erişilebilirlik ihtiyaçlarının neler olacağı soruldu mu?

3. Kapsayıcılık Kontrol Listesi

Kayıt Sonrası Bilgilendirme	
( )	Engelli bireylerin ihtiyaçları da göz önünde bulundurularak etkinlik, süreç ve etkinlik alanı ile ilgili katılımcılara ve konuşmacılara ön bilgilendirme yapıldı mı?
( )	Sunum vb. etkinlik sırasında kullanılması muhtemel ek materyaller, engelli bireylerin ihtiyaçlarına öncelik verecek şekilde hazırlanıp talep edenlerle önceden paylaşıldı mı? (Sunum açık kaynak değilse organizasyon tarafından verilen bir cihaz veya taşıyıcı bellek ile paylaşılabilir.)
( )	Tercüman ve sesli betimleme yapacak kişiler varsa varlığı önceden katılımcı ve konuşmacılarla paylaşıldı mı?
( )	Kayıt alınacaksa katılımcılar ve konuşmacılar bilgilendirildi mi?
( )	Fotoğraf çekimi ve paylaşımı yapılacaksa kayıt formunda onam alındı mı?
( )	Etkinlik mekânına farklı ve erişilebilir ulaşım yolları katılımcılarla paylaşıldı mı?
( )	Katılımcılar etkinlik sırasında ihtiyaç duyabilecekleri materyaller (örn: bilgisayar) konusunda önceden bilgilendirildi mi?

3. Kapsayıcılık Kontrol Listesi

Etkinlik Mekânının Kapsayıcılığı	
( )	Mekân ve platform önceden ziyaret edildi mi?
( )	Mekânın ve platformun erişilebilirlik imkanları tespit edildi mi?
( )	• Bireylerin rahatça hareket edebileceği alan mevcut mu?
( )	• Tekerlekli sandalye kullanan bireyler için katlar arası veya yükseltiler için erişim imkânı mevcut mu? (rampalar, asansör)
( )	• Görme farklılıklarına sahip bireylerin hareketini kolaylaştıracak işaretler mevcut mu? (yer şeritleri)
( )	• Bebek sahibi ebeveynler için emzirme veya bebek bakım odası mevcut mu?
( )	• Bilişsel farklılıkları olan bireyler için zaman zaman uyaranlardan uzak, sessiz alanlar sağlandı mı?
( )	• Ebeveynlere yönelik hazırlanan etkinliklerde katılım erişilebilirliklerini sağlayabilmek için ebeveynlerin çocuklarını kapsayan bir etkinlik düşünüldü mü?

3. Kapsayıcılık Kontrol Listesi

Etkinlik Mekânına Ulaşımın Erişilebilirliği	
( )	Fiziksel bir etkinlik ise özel gereksinimi olan bireyler için ulaşım koşullarının erişilebilirliği sağlandı mı? (Örneğin, etkinlik alanında engelli otoparkının ayrılması)
( )	Toplu taşıma seçenekleri dahil edilerek bir ulaşım planı oluşturuldu mu? (İhtiyaç duyan bireyler için özel araç ayarlanabilir.)
( )	Yakın toplu taşıma noktalarından etkinlik alanına açık bir şekilde (landmark içeren) yol tarifi verildi mi? Yol tarifi ayrıca seslendirildi mi?

3. Kapsayıcılık Kontrol Listesi

ETKİNLİK SIRASINDA

Karşılama

( ) Etkinlik alanına girişten itibaren tüm bireyler karşılanıp yönlendiriliyor mu?

( ) Etkinlik alanı kalabalık olsa da özel gereksinimi olan bireyleri yönlendirecek ve onlara destek olabilecek bir asistan/görevli var mı? (3-4 bireye 1 kişi eşlik edebilir)

( ) Kayıt masasında form doldurma konusunda yönlendiriciler var mı?

( ) Kayıt masasındaki görevliler özel gereksinimi olan bireylerle iletişim ve destek konusunda önceden bilgilendirildi mi?

Salona Yerleşme

( ) Etkinlik alanında, giriş-çıkışlarda ve lavabolarda kılavuz çizgiler ve yön göstericiler var mı?

( ) Etkinlikte oturma düzeni varsa koltukların numarasını seslendirebilecek yöntemler (barkod vb.) ve çözümler düşünüldü mü? (Bu yapılamıyorsa izleyicileri yerleştirmek için asistanlar belirlenebilir.)

( ) İşitme cihazı kullanan bireyler zorluk çekmeden duyabilecekleri, konuşmacıya yakın yerlere yönlendirildi mi?

3. Kapsayıcılık Kontrol Listesi

Etkinlik Sırasında Kapsayıcılık ve Erişilebilirlik	
( )	Konuşmacı konuşmasına başlamadan önce kendini betimledi mi? (Konuşma öncesi bu talep iletilebilir.)
( )	Sunum sırasında anlaşılması zor olabilecek, içeriği bakımından önemli görseller varsa bunlar betimleniyor mu?
( )	Sesli betimleme yapılıyor mu?
( )	Altyazı veya işaret dili çevirmeni var mı?
( )	Sunum sırasında kullanılan tüm içerikler, basılı materyaller dahil, erişilebilir mi?
( )	Tüm içerik tercüme (ihtiyaç duyulan yabancı dil, işaret dili, seslendirme) ediliyor ve her deneyim noktası erişebilir bir şekilde aktarılıyor mu?
( )	Etkinlik sırasında bireylere ihtiyaçları soruluyor mu?
( )	Kriz geçirebilen bireyler (otizm, epilepsi) için ışıklar uygun şekilde ayarlandı mı?
( )	Renk körü bireyler için renkler uygun mu?
( )	Katılımcılardan birinin dudak okuma ihtiyacı halinde konuşmacı, sunumu dudak okuyan bireye bakarak anlatıyor mu? (Sunum öncesi konuşmacıya bunun bilgisi verilmeli) / (Stenograf olması talep edilebilir)
( )	Kullanılan materyallerde ayrıştırıcı ve cinsiyetçi görseller kullanılmamasına dikkat edildi mi?

3. Kapsayıcılık Kontrol Listesi

ETKİNLİK SIRASINDA

Güvenli Kişi	
( )	Etkinlik sırasında insanların herhangi şekilde rahatsız edilmeleri durumunda danışabileceği bir "güvenli kişi / ekip" atandı ve tanıtıldı mı?
Etkinlikteki Cinsiyet Rolleri	
( )	Etkinlikte çalışma grupları içinde cinsiyet dağılımının eşit olmasına özen gösterildi mi?
( )	Görev dağılımı toplumsal cinsiyet eşitliğine dikkat edilerek yapıldı mı? (Örneğin, kadınların karşılama komitesine, not alma kısmına, moderatörlüğe atanmaları gibi.)
( )	Herkesin eşit katılımına olanak sağlayan bir ortam oluşturuldu mu?
( )	Söz hakkı verilirken toplumsal cinsiyet eşitliği gözetildi mi?

3. Kapsayıcılık Kontrol Listesi

ETKİNLİK SONRASINDA

Etkinlik Sonrası Görev Dağılımı	
( )	Etkinlik bitiminde alanı temizleme, toparlama ve taşınma gibi işlerin dağılımında toplumsal cinsiyet eşitliği göz önüne alındı mı? (Örneğin, özellikle kadınlara temizlik işlerinin verilmesinden kaçınmak vb.)
Güvenli Kişi	
( )	Etkinlik sırasında "Güvenli Kişi" ile iletişime geçmek durumunda kalan kişilerle etkinlik sonrasında tekrar iletişim kuruldu mu? Hisleri, düşünceleri veya aldıkları yardım konusunda dönüt alınıp buna göre aksiyon alındı mı?
Değerlendirme	
( )	Değerlendirme, geri bildirim formu kapsayıcı ve erişilebilir olacak şekilde hazırlandı mı?
( )	Değerlendirme formunun farklı kanallarda, dijital ve fiziksel olacak şekilde erişilebilirliği sağlandı mı?
( )	Etkinlik sonrası bir anket çalışması yapılacağı takdirde anket sorularının ve anketörlerin erişilebilirliği sağlandı mı?
( )	Etkinlik düzenlenirken hesap verilebilir ve adil bir şekilde çalışılıp her türlü konu açık bir şekilde işlendi mi, kayıt altına alındı mı?
( )	Etkinlik organizasyon ekibi tarafından etkinliğin şeffaf bir değerlendirmesi yapıldı mı?

Kaynakça

Bush, M. (2021). *Why Is Diversity & Inclusion in the Workplace Important?* https://www.greatplacetowork.com/resources/blog/why-is-diversity-inclusion-in-the-workplace-important

Çocuk Hakları Evrensel Bildirgesi. (2020). http://cocuk.bilgi.edu.tr/wp-content/uploads/2020/02/Cocuk_Haklari_Sozlesmesi.pdf

Ecevit, Y. (2021). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temel Kavramları*. https://ceidizler.ceid.org.tr/dosya/toplumsal-cinsiyet-esitliginin-temel-kavramlaripdf.pdf

EHŞ. (2022). *Erişilebilirlik*. Erişilebilir Her Şey. https://www.erisilebilirhersey.com

Görece, S. (2021). *Erişilebilirlik Nedir?* https://www.blindlook.com/tr/blog/detay/erisilebilirlik-nedir

Günçakın, A. B., Çiftçi, C., Güler, E., & Yumuşak, Ö. F. (2019). *Sivil Toplum ve Hak Temelli Çalışmalar İçin Etkinlik Rehberi*. http://www.sivildusun.net/wp-content/uploads/2017/06/5-SD-Etkinlik.pdf

Hodgkin, R., & Newell, P. (2002). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. https://www.unicef.org/turkiye/media/2321/file/TURmedia_Uygulama%20Elkitabi%20TR.pdf.pdf

ideal. (2020). *What Diversity, Equity, and Inclusion Really Mean*. https://ideal.com/diversity-equity-inclusion/

Kirkemann Boesen, J., & martin, T. (t.y.). *Applying a rights-based approach*. https://www.humanrights.dk/sites/humanrights.dk/files/media/migrated/applying-a-rights-based-approach-2007-an-inspirational-guide-for-civil-society.pdf

Martinez, H. (2022). *What Is Gender Equality? Definition, Examples* https://unitedwaynca.org/blog/what-is-gender-equality/

Plurinational State of Bolivia. (2014). *Living-Well in Balance and Harmony with Mother Earth*. https://www.genevaenvironmentnetwork.org/wp-content/uploads/2020/05/living-well_pdf.pdf

TOFD. (t.y.). *Erişilebilirlik Hakkında* https://www.tofd.org.tr/erisilebilirlik-hakkinda

Türkiye Döngüsel Ekonomi Platformu. (2020). *Döngüsel ekonomi nedir?* https://donguselekonomiplatformu.com/knowledge-hub/article_1-what-is-the-definition-of-a-circular-economy_11.html?page=3

UN. (2020, September 19). *Take Action for the Sustainable Development Goals*. the United Nations. https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/

UNICEF. (t.y.). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. https://www.unicef.org/turkiye/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme

What is sustainability? (2013). https://www.mcgill.ca/sustainability/files/sustainability/what-is-sustainability.pdf

The World Counts. (t.y.). *Overuse of Resources on Earth*. https://www.theworldcounts.com/challenges/planet-earth/state-of-the-planet/overuse-of-resources-on-earth

WWF. (2012). *Türkiye'nin Ekolojik Ayak İzi Raporu*. https://www.footprintnetwork.org/content/images/article_uploads/Turkey_Ecological_Footprint_Report_Turkish.pdf

KAPSAYICI ONARICI SÜRDÜRÜLEBİLİR ETKİNLİK REHBERİ

Roots & Shoots Türkiye

www.rootsandshootsturkey.org

rootsnshootstr

rootsandshootstr

@rootsandshootstr48

hello @ rootsandshootsturkey.org

youth for good

www.youthforgood.co

youth-for-good

youthforgood.co

info @ youthforgood.co

Roots & Shoots Türkiye

youth for good

Avrupa Birliği sivil düşün

STUDIO PATHWAY